Yazı İşleri
Gnkur.
Askeri Tarih
ve
Stratejik Etüt
Bşk.

Askeri Tarih Belgeleri DERGİSİ

Atatürk Özel Sayısı

Basım İşleri
Gnkur.
Basımevi
ANKARA

Yıl : 30 MAYIS 1981 Sayı : 79

Tarih yazmak, Tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.

ATATÜRK

Atatürk Amasya'da
1919

ANKARA
Gnkur. Basımevi
1981

254

31 Ekim 1981
DEVL... M... ...SI

Yazı İşleri
Gnkur.
Askeri Tarih
ve
Stratejik Etüt
Bşk.

Askeri Tarih Belgeleri DERGİSİ

Basım İşleri
Gnkur.
Basımevi
ANKARA

Yıl : 30 MAYIS 1981 Sayı : 79

Tarih yazmak, Tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.

ATATÜRK

Atatürk Amasya'da
1919

İÇİNDEKİLER :

1. Fihrist
2. Tarihi Belgeler (No: 1730-1751)

ANKARA
Gnkur. Basımevi
1981

255

25

T.C.
GENELKURMAY ASKERİ TARİH VE STRATEJİK ETÜT BAŞKANLIĞI

ATASE : 3493-80-81/Plan

ANKARA
6 AGUSTOS 1981

ÖNSÖZ

Genelkurmay Başkanlığı'nın, 16 Mart 1981 tarih ve ATASE : 3958-5-81/SEK. (Arş.ve Küt.Ks.) sayılı "ASKERİ TARİH BELGELERİ DERGİSİ YAYIM YÖNERGESİ" (Gnkur:5-8) esasları dahilinde,Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi'nde mevcut tarihi belgeleri, tarih araştırıcı ve yazarların faydalanmalarına sunmak, arşivi bilimsel yönden dışa açık bir hale getirmek amacıyla, arşivdeki belgelerin, tasnif işlemleri son buluncaya kadar, her yıl, Ocak-Nisan-Temmuz-Ekim aylarında olmak üzere yılda 4 defa (tasnifin bitiminden sonra, her ay) yayımlanması planlanmıştır.

79 Numaralı bu dergi, ATATÜRK'ün Doğumunun 100 ncü Yıldönümü nedeniyle, "ATATÜRK ÖZEL SAYISI" olarak hazırlanmıştır.

Bu sayı, ATATÜRK'ün, İstiklâl Savaşı öncesindeki, siyasi, askeri ve idari hazırlıkları, Erzurum ve Sivas Kongreleri ile birinci T.B.M.M.'nin açılışına ait belgeleri kapsamaktadır.

Dergi, Em.Top.Alb.Niyazi ARTAN tarafından hazırlanmış, Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığının yetkili kurullarınca incelenmiştir.

Mahmut BOĞUŞLU
Tümgeneral
As.T.ve Str.E.Bşk.

257

258

İ Ç İ N D E K İ L E R

355/359 sayfa: 1-7

NO.	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ	Sayfa
1730	23 Mayıs 1919	Atatürk'ün Samsun'a çıkışı	1-
1731	28 Mayıs 1919	İzmir'in işgali nedeni ile mitingler düzenlenmesi 355/359	8-
1732	11 Haziran 1919	Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'a çağırılması ile ilgili Kâzım Karabekir Paşaya mektubu 355/359	11-
1733	22 Haziran 1919	Mustafa Kemal Paşa'dan, bir hey'eti milliyenin kurulması ile ilgili genelge 355/359	17-
1734	8/9 Temmuz 1919	Mustafa Kemal Paşa'nın Milli Savunma Bakanlığına gönderdiği istifa yazısı 355/359	22-
1735	8 Temmuz 1919	Mustafa Kemal Paşa'nın istifasını bildiren genelge 355/359	25-
1736	10 Temmuz 1919	Doğu vilayetleri Müdafaai Hukuku Milliye derneği Erzurum şubesinin istifayı takdir ve başkanlık teklifi yazısı 355/359	28-
1737	30 Temmuz 1919	İstanbul Hükümetinin Mustafa Kemal ve Re'fet Bey'in tutuklanmaları ile ilgili yazısı. 355/359	31-
1738	7 Ağustos 1919	Doğu Anadolu illeri Erzurum Kongresi bildirgesi. 355/359	40-
1739	28 Ağustos 1919	Sivas Kongresine katılacakların isimlerini bildirir yazı. 355/359	48-
1740	4 Eylül 1919	Sivas Kongresinin açılışı 355/359	51-
1741	7 Ocak 1920	Ocak 1920 sonundaki siyasal durumun muhakemesi 355/359	54-
1742	2 Şubat 1920	Kilis Defterdarının eşinin kahramanlığı 355/359	68-
1743	16/17 Mart 1920	Hey'eti merkeziyelerde düşünce ve milli amaçlarımızın en uzak yerlere kadar duyurulması 355/359	71-
1744	16/17 Mart 1920	İstanbul'da Millet Meclisini işgal eden devletler katına protosto telgrafları çekilmesi 355/359	74-
1745	16/17 Mart 1920	Azınlıklara iyi davranılması üzerine genelge 355/359	77-

259

NO.	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ	Sayfa
1746	19 Mart 1920	İstanbul'da dağılan Millet Meclisi yerine yeni bir Meclisin Ankara'da toplanması için çağırı 355/358	80-84
1747	21 Nisan 1920	Ankara'da Büyük Millet Meclisinin açılışı. 355/358	85-91
1748	18 Kasım 1920	Amaçlarımızın bütün dünyaya duyurulması için Büyük Millet Meclisi bildirgesi 355/358	92-94
1749	19 Haziran 1921	Beykoz Kadısının (Hakim) mektubu 355/358	95-99
1750	12 Ağustos 1921	Mustafa Kemal'in Başkomutanlığa seçilmesinden ötürü yapılan kutlamalara cevabı 355/358	100-102
1751	16 Ağustos 1921	Mustafa Kemal'in kaburgalarının kırılmış olduğunu bildirir rapor 355/358	103-105

262

بسلیه‌دم قطعات منفصله

۱- اوچنجی و اوندنصکره قول اردولر منطقه‌سنده ظهور ایتمش اولان قطعات منفصله‌نک تشکیل ایلمسه دیو مشکلاتک تفسیر بولور اولدیغی یاشاتمق اوزره بیله حاصوله مواظبت ایتدیلر.

۲- اوچنجی قول اردو منطقه‌سنده ذکره شایان بر واقعه بوقدر.

۳- آنطالیه‌ده انتظامیه ایتالیانلر قوتی بشیوز کیشیلک بر طابور ایله اوتوزبوللسی و دوزاردوده بولنمقده‌در. روسیه‌نک بقیه‌سی ده عمله طابورلری و خدمه و فرقه‌سی کبی‌لرنده‌کی فرار آلمشدر. ۱۸ ریلیک ۲۵ تاریخنده انطالیه‌یه ایتالیانلر جرالی کلمشدر. روسیه انطالیه‌یه اوچ ایلاوه‌سی اوله‌رق بیکیشی قدر ایله‌سی سویلنیور.

۴- قرچهار جاهیده‌ده ایکی اللی نفر قوتنده ایتالیانلر مفرزه‌سی آقشهره کلدکلرنی متعاقب بر شبوندره بر شبلدر.

۵- اوندنصکره قول اردو ایله مخابرات منقطع اولمشدر. بوکره یکرمی ریلیک اوتوزبسه تابع قول اردو دوه آلنه‌لمه تنغره‌ده یونانلیلرک قشله‌سنی تسلیم آلدقلری خابر آلنمشدر. بولمسه سوداسی کبی شهر دائیسی جرج ایتالیانلر بلیرلشدر.

ازمیردن صاوشمش اولان افراد و دنیا بقایا اللی یدنجی فرقه‌نک اتحاده ایتکده اولدقلری خبر آلنمشدر. وضعیت توضیح ایچون بر قدر اللی آلتنجی فرقه قوماندانی داوه‌دن قول اردو قوماندانلرینک خوایله بر آلوی بکرسامی ایله منیسا یه کوندریلمشدر.

۶- ازمیر و قایسی تورنه‌سالک قیانه‌ده عظیم نظاهرات بیت و جمعه یکی قانیه‌ی تشکیلی معلم اولان خط همایون ایله مقدم صدارت عظمانک ولایاته تبلیغ ایدیلمک بیاناتم اهمیت عظیمه‌یی حائز بولنمشدر.

وضعیتی نازل اولان حکومت مرکزه بو بیاناتم موافقه سویله‌ملک جرئتنی بولمشدر کرک خط همایونک و کرک بیانات صدارتیه‌نک تعرضه‌جه دخلی نظاهرات ایجاب ایتمیوده اولدیغی نازک ظهور احوال مواجه‌سنده قطعا تنزل یاپیلانسی اسباب موجبه بوصفیله اعتناسز ایدیلمکده بوصفیله بولنیر ظاهری، و مثلا مناسب بولوده جادی اردوکاهلردن ذن استفاده ایلمش و انجق غایت امیه تلفون مخابراتی باشین بلمسی خاطرلاتیلر.

۸- هده اغاجه بکزیونه ایتالیانلر عسکری افراج اولندیغی و بونلرک کوملمه‌سی دوه‌سی دیتوقه مراقبه تقسیم ایدلمکده و غیری ترکیاده‌کی انکلیز، فرانسز و نمسه‌لیلرک احوالی حقنده یاپلمقده‌لری خبر آلنمشدر.

۹- اوندنصکره ایتالیانلرک ایکی پیاده و بر ماکنالی تفنکلی بلوک قره اغاجه ایکی پیاده بلوک تا بر قره اغاجه کمان کیشیلک بر فرانسز مفرزه‌سی

[...]

261

جواب

S-1
Kls-239

Yeni

S-No 1

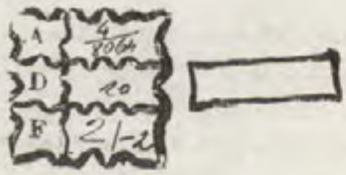

S.No 1

Alpin: 418014, Kolap: 4, Göz: 4, Kls: 239
Dosya: 20, Fihrist: 21-2

262

BELGE NO: 1730

Geldiği mahal	Tarih-i keşidesi	Telgrafhane numarası	Tarihi vusulü	Müfettişlik Mevrude No	İmza
Harbiye	22/Minh	1021	23/Minh Saat 9.30	262	

Gayet mahrem ve zatamahsustur

Yıldırım Kıtaatı Müfettişliğine

21/5/35 tarihindeki vaziyeti umumiye berveçh-i zirdir.

1. Üçüncü ve Onbeşinci Kolordular mıntıkasında Dokuzuncu Kolordu Kıtaatı Müfettişliği teşkil edilmiş ve bu müfettişliğe tayin buyurulan Mustafa Kemal Paşa Erkân-ı Harbiyesi'yle Samsun'a muvasalat etmiştir.

2. Onüçüncü Kolordu Mıntıkası'nda zikre sayan bir vaka yoktur.

3. Antalya'yı işgal eden İtalyan kuvveti beşyüz kişilik bir tabur ile otuz polis ve jandarmadan ibarettir.Rodos'tan, yakında Amele Taburu ve Şömendöfer malzemesi getirileceği haber alınmıştır.

   18/Mayıs/35 tarihinde Antalya'ya bir İtalyan Generali gelmiştir.Rodos'ta Antalya'ya ihraç edilmek üzere onyedibin kişi tahşit edildiği söyleniyor.

4. Karahisarısahip'ten bir zabit elli nefer kuvvetinde bir İtalyan müfrezesi Akşehir'e gelerek istasyonda yerleşmişlerdir.

5. Onyedinci Kolordu ile muhaberat münkati olmuş idi bu kere. Yirmi/Mayıs/otuzbes tarihi ile Kolordu'dan alınabilen şifrede Yunanlılar'ın kısladan teslim aldıkları zabitanımızı yolda sevk ederken sekizini şehit ve ikisini cerh ettikleri bildirilmiştir.

263

264

İzmir'den savusabilen efrat ve zabitanın Elliyedinci Fırka'ya iltihak etmekte oldukları haber alınmıştır. Vaziyet tavazzuh edinceye kadar Ellialtıncı Fırka Kumandanı ve Onyedinci Kolordu Kumandan Vekili ünvanile Miralay Bekir Sami Bey,Manisa'ya gönderilmiştir.

6. İzmir vekayii bütün memalik-i Osmaniye'de azim tezahürata sebebiyet vermiş yeni kabinenin teşkilini muallen olan hattı hümayun ile Makam-ı Sadareti uzmanın vilayata tebliğ ettiği beyanname ehemmiyeti azimeyi haiz bulunmuştur.

Vaziyeti nazik olan Hükümet-i Merkeziye bu beyatla mevakiye söyleyebileceği her sözü söylemiştir.Gerek hattı hümayun'un ve gerekse beyanat-ı sadaretpenahi'nin her kıtaca dikkatle mütalaası icabeder.

7. İzmir'de olduğu gibi nagehzuhur ahval muvacehesinde kıtaatımızın parçalanmasını esaretimi mucip bir vaziyetten içtimap edilebilinecek bir vaziyette bulundurulmaları ve mesela münasip yerlerde çadırla ordugâhlardan da istifade edilmesi ve ancak gayet emin telefon muhaberatı tesis edilmesi hatırlatılır.

8. Dedeağaç'ına sekizyüz İtalyan askeri ihraç olunduğu ve bunların Gümülcine-Dedeağaç-Dimetoka mevakiine taksim edileceği ve Garbi Trakya'daki İngiliz,Fransız askerlerinin o havaliyi tahliyeye başladıkları haber alınmıştır.

9. Edirne'de İtalyanların iki piyade ve bir makineli tüfenk bölüğü Karaağaç'ta iki piyade bölüğü ayrıca Karaağaç'ta seksen kişilik bir Fransız müfrezesi (L-Ç) ve Bulgarlar'ın üçyüz piyade neferiyle bir süvari alayının bulunduğu Tekfurdağ (Tekirdağ)'ına gelen İtalyan taburunun Malkara ve Keşan'a henüz müfrezeler ifraz etmediği tespit olunmuştur.

10. Mütelifin kuvvetlerinin tahtı himayesinde Yunanlılar İzmir'i işgal ederken İtalyanlar da Anadolu sahilindeki mıntıkayı işgallerini tevsi etmişler ve Kuşada'ya yaptık-

266

BELGE NO: 1730

ları ihraçla Selçuk istasyonunu mevaki-i dairei işgallerine almışlardır.

11. Afganistan kuvayı muntazamasının Hint hududunu tecavüz ederek Hayber Vadisi'ni işgal eyledikleri ve Afganistan ile Rus Bolşevikleri arasında sıkı bir münasebet başladığı Fransızca Deba gazetesinden okunmuştur.

Erkânı Harbiyei Umumiye Reisi

Cevat

Onikinci Kolordu Kumandanlığı Vekâletine

23/5/35

/ Gayet mahrem ve zata mahsustur/

21/5/35 Vaziyeti umumiyesi sureti bâlâya yazıldı.Bilhassa beşinci ve yedinci maddelerinin fevkalade ehemmiyete alınması ve kıtaata aldırılacak vaziyetlerin müfettişliğe işarı matluptur.Efendim.(Yirminci Kolordu'ya aynen yazılmıştır.)

20.Kor.12.Kor.K. 24/5/35

Numara
232 yazıldı.

İmza

Arşiv No: 4/8064
Dolap No: 4
Göz No: 4
Klasör No: 239
Dosya No: 20
Fihrist No: 21-2

268

BELGE NO: 1730

Harbiye 22/ta 1021 23 ta. Saat 09.30 İmza
Çok gizli ve kişiye özeldir.

Yıldırım Kıtaat Müfettişliğine

21/5/1919 tarihindeki genel durum aşağıdadır.

1. Üçüncü ve Onbeşinci Kolçordular bölgesinde Dokuzuncu Ordu Kıtaatı Müfettişliği kurulmuş ve bu müfettişliğe atanmış bulunan Mustafa Kemal Paşa, erkânıharbiyesiyle Samsun'a gelmiştir.
2. Onüçüncü Kolordu bölgesinde anmaya değer bir olay yoktur.
3. Antalya'yı işgal eden İtalyan kuvveti ancak bir tabur ile otuz polis ve jandarmadır. Rodos'tan yakında amele taburu ve şömendöfer gereçleri getirileceği haber alınmıştır. 18-Mayıs/1919 tarihinde Antalya'ya bir İtalyan generali gelmistir. Rodos'ta Antalya'ya çıkartılmak üzere onyedibin kişi toplandığı söyleniyor.
4. Karahisarısahip'ten bir subay elli er gücünde bir İtalyan birliği Akşehir'e gelerek istasyonda yerleşmişlerdir.
5. Onyedinci Kolordu ile haberleşme kesilmiş idi. Bu kez yirmi/Mayıs/Otuzbeş tarihiyle kolordudan alınabilen şifrede Yunanlıların kışladan teslim aldıkları subaylarımızı yolda götürürken sekizini şehit ve ikisini çerh ettikleri bildirilmiştir. İzmir'den savuşabilen erat ve subayların Elliyedinci Tümen'e katılmakta oldukları haber alınmıştır. Durum açıklığa kavuşuncaya kadar Ellialtıncı Tümen Komutanı ve Onyedinci Kolordu Komutan Vekâletine adıyla Albay Bekir Sami Bey Manisa'ya gönderilmiştir.
6. İzmir olayları bütün yurtta büyük gösterilere neden olmuş, yeni kabinenin kuruluşunu bildiren padişah buyruğu ile başbakanlık katının İller'e yayınladığı bildirge çok önemli bulunmuştur.

Durumu kritik olan Hükümet-i merkeziye bu bildiri ile bu yerlere söyleyebileceği her sözü söylemiştir. Gerek padişah

yazısının ve gerekse Başbakanlık bildirisinin her birlikçe dikkatle okuması gerekir.

7. İzmir'de olduğu gibi beklenmeyen durumlar karşısında birliklerimizin parçalanmasını tutsaklığı gerektirebilecek bir durumdan sakınılabilecek bir durumda bulundurulmaları ve örneğin uygun yerlerde çadırlı ordugâhlardan da yararlanılmasını ve ancak çok güvenli telefon haberleşmesi kurulması anımsatılır.

8. Dedeağaç'ına sekizyüz İtalyan eri çıkarılmış olunduğunu ve bunların Gümülcüne-Dedeağaç-Dimetoka yörelerine bölüneceği ve Garbi Trakya'daki İngiliz,Fransız eratının o bölgeleri boşaltmaya başladıkları haber alınmıştır.

9. Edirne'de İtalyanların iki piyade ve bir makineli tüfenk bölüğü,Karaağaç'ta iki piyade bölüğü ayrıca Karaağaç'ta seksen kişilik bir Fransız birliği ve Bulgarların üçyüz piyade eri ile bir süvari alayının bulunduğu.Tekirdağı'na gelen İtalyan Taburu'nun,Malkara ve Keşan'a henüz birlikler çıkarmadığı saptanmıştır.

10. Mu'telifin (anlaşmış=itilaf) kuvvetlerinin desteğinde Yunanlılar İzmir'e girerken İtalyanlar da Anadolu kıyılarındaki işgal bölgelerini genişletmişler ve Kuşada'ya yaptıkları çıkarma ile Selçuk İstasyonu'nu işgalleri altına almışlardır.

11.Afganistan düzenli kuvvetlerinin Hint sınırını geçerek Hayber Vadisi'ni işgal eyledikleri ve Afganistan ile Rus Bolşevikleri arasında sıkı bir ilişki başladığı Fransızca Deba gazetesinde okunmuştur.

Erkânı Harbiyei Umumiye Reisi
Cevat

Onikinci Kolordu Komutanlığı Vekâletine

Çok gizli ve kişiye özeldir.

23/5/1919

21/5/1919 genel durumu sureti yukarıya yazıldı.Özellikle

271

272

BELGE NO: 1730

beşinci ve yedinci maddelerinin olağanüstü öneme alınması ve birliklere aldırılacak durumların Müfettişliğe bildirilmesi istenir efendim.

(Yirminci Kolordu'ya aynısı şifre edilmiştir)

24/5/1919

20.Kor. 12.Kor.K.

Numara
232 yazıldı

İmza

Arşiv No: 4/8064
Dolap No: 4
Göz No: 4
Klasör No: 239
Dosya No: 20
Fihrist No: 21-2

273

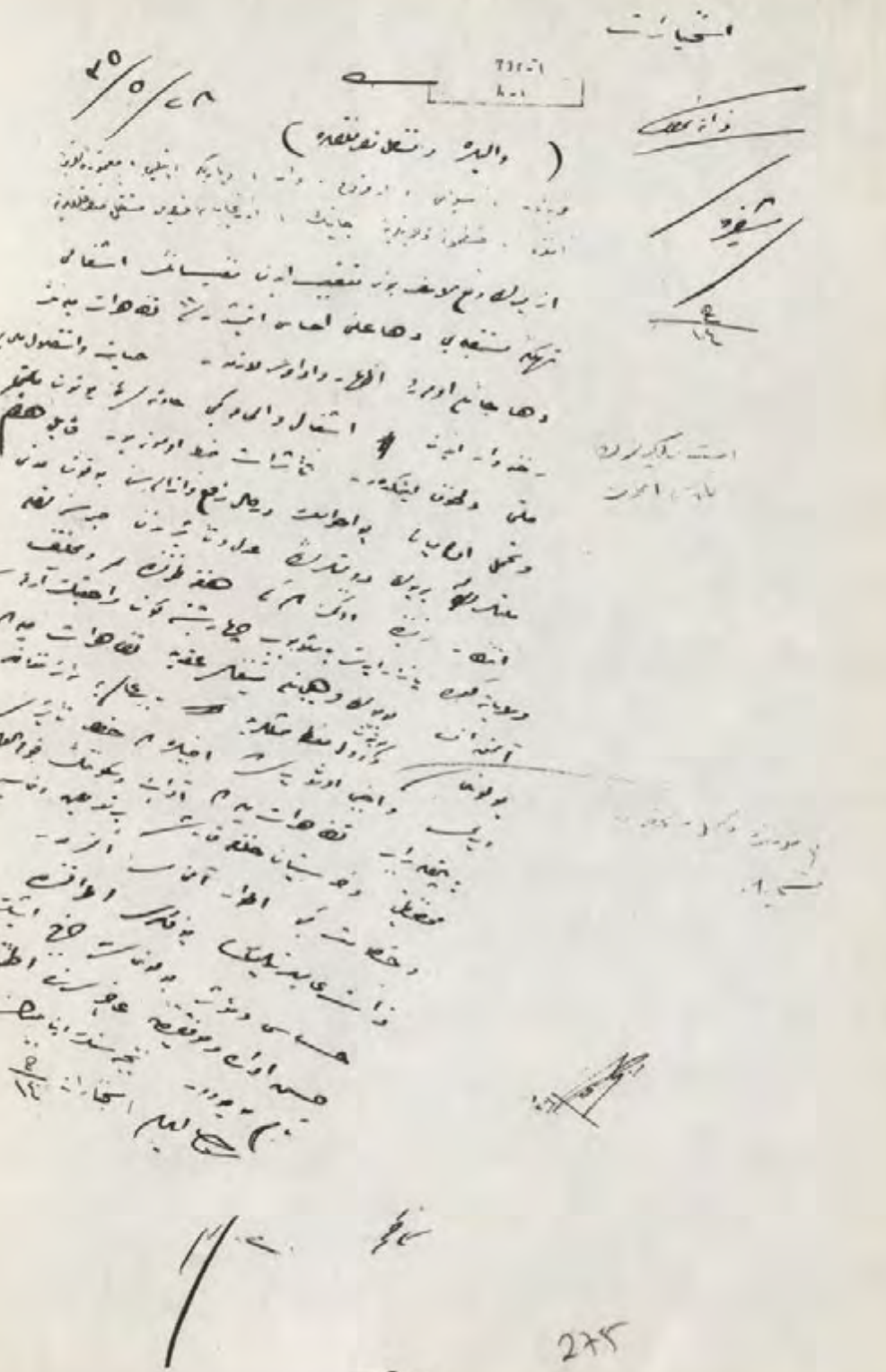

236

BELGE NO : 1731

İstihbarat 28/5/35

Zata mahsus

Şifre

İstihbarat
104

(Valilere ve Müstakil Mutasarrıflara)
Trabzon,Sivas,Erzurum,Van,Diyarbakır,Bitlis, Mamuretülaziz,Ankara,Kastamonü,vilayetlerine, Canik,Erzincan,Kayseri Müstakil Mutasarrılıklarına.

İzmir'in ve maalesef bunu takip eden Manisa'nın işgali tehlike-i müstakbeleyi daha aleni ihsas etmiştir.Tamamiyet-i mülkiyemizin muhafazası için tezahürat-ı milliyemizin daha canlı olarak izhar ve idamesi lazımdır.Hayat ve istiklal-i milliyi rahnedar eden işgal ve ilhak gibi hadiseler bütün milleti dilhûn etmektedir.Teessürat zaptolunamıyor kabil-i hazım ve tahammül olmayan bu ahvalin derhal ref ve izalesini bütün medeni milletlerle büyük devletlerin adil ve tesirinden sabırsızlıkla intizar zemininde önümüzdeki hafta zarfında ve muhtelif vilâvata göre pazartesi başlayıp çarşamba günü müracaatın arkası alınmak üzere büyük ve heyecanlı mitingler akdiyle tezahürat-ı milliyede bulunulması ve bunun tekmil mülhakata da teşmili ve bütün düvel-i muazzama mümessilleriyle Bab-ı Ali'ye müessir telgraflar verilmesi ve ecnebi olan yerlerde ecnebilere de haklı tesirler yapılmakla beraber tezahürat-ı milliyede adap ve sükunetin fevkâlade mahfuziyyeti ve Hristiyan halka karşı bir tariz ve nümayiş ve husumet gibi etvar alınmaması elzemdir.

Zat-ı alilerinin bu fikirler etrafında hassas ve müessir bulunmaları cihetile işin hüsnü idare ve muvaffakiyetinden acizlerinde itminan-ı tam mevcuttur.Neticenin inbasını rica ederim.

M.Kemal

Arşiv No : Atatürk
Dolap No : Özel
Göz No : 1
Klasör No : 1
Dosya No : 335-1
Fihrist No: 4-1

277

278

BELGE NO : 1731

Haberalma

Kişiye özel

Şifre

28/5/1919

(Valilere ve bağımsız kaymakamlıklara)

Trabzon,Sivas,Erzurum,Van,Diyarbakır,Bitlis, Mamuretülaziz,Ankara,Kastamonu illerine; Canik Erzincan,Kayseri Bağımsız Kaymakamlıklarına.

İzmir'in ve ne yazık ki bunun ardından Manisa'nın işgali gelecekteki tehlikeleri daha açık olarak anlatmıştır.Ülke bütünlüğümüzün korunması için ulusal gösterilerin daha canlı olarak yapılması ve sürdürülmesi gerekir.Ulusal bağımsızlık duygularını yaralayan işgal ve ilhak gibi olaylar bütün ulusun içini kanağlatmaktadır.Üzüntüler durdurulamıyor,sindirilmesi ve katlanılması olanaksız bu durumların giderilmesi ve yok edilmesi bütün uygar uluslarla büyük devletlerin hakka uygun etkisinden ses çıkarmadan beklemek konusunda önümüzdeki hafta içerisinde ve ayrı ayrı illere göre pazartesi başlayıp çarşamba günü başvurunun arkası alınmak üzere büyük ve heyecanlı mitinglr yaparak ulusal gösteride bulunulması ve bunun tüm bağlantı yerlere yayılması ve bütün büyük devlet temsilcileriyle Babıali'ye etkin telgraflar verilmesi ve yabancı olan yerlerde yabancılara da haklı etkiler yapılmakla beraber ulusal gösterilerde adap ve sükunetin olağanüstü korunması ve Hristiyan halka karşı söz veya diğer biçimlerde sataşma ve gösteri ve düşmanlık gibi davranışlarda bulunulmaması çok gereklidir.

Yüksek kişiliklerinin bu düşünceler etrafında titiz ve etkin bulunmaları nedeniyle işin iyi yönetim ve başarısında,bende de tam bir inanç vardır.Sonucun bildirilmesini dilerim.

M.Kemal

Kâzım

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 1
Dosya No: 335-1
Fihrist No: 4-1

278

Belge No. 1732

282

صورت
ج

اطرلیم بوفعلی قرارک یاپه بوه ارباب ناموس وصیتده اولانه اجراسنه
طرفندن ده دریلسی لزملی تخفیف ایده جکدر شبهه یوقدر - نتاکه علیه
یولوه میدانه علنیه وضعه محبور - اطرلیم بوقرار - سزاء ترقداشلرمز
محصله قناعت ستدر - بوخصوصه دائر تحقیقات - مطالعه برادرلرینه
انتظار - الیوم بلاوعلی استدلاله عید ایده بلمک بلوزی تقصیر الدیکرمه
کلوعنه ترک ؟ بلاه خرانمه وقرایه کاملی داخل محکمه صوتمه
بنی قتله اطرلیق قد - یاله خرانمه وقرایه انتکلدم !
ایچون عید اجوله مقابله دخایره انتکلدم !

A	
D	335/13
F	2-10

۱۰۵۲

۲۵/۶/۱۱

یاد -

283

204

BELGE NO: 1732

Numara

15

Havza

11/6/35

Zata mahsustur

Müstaceldir

Şifre

Onbeşinci Kolordu Kumandanı Kâzım Karabekir
Paşa Hazretlerine

1. Harbiye Nazırı'ndan şu şifreyi aldım.Maiyeti alinizdeki istimbotlardan biri ile heman buraya teşrifiniz rica olunur.

2. Sebebi davetimi Cevat Paşa'dan mahrem sordum.Cevap şudur: Zatıalileri gibi kıymetli bir generalin halen Anadolu vilayetlerinde dolaşmasının efkar-ı umumiyeye iyi bir tesir bahşedemeyeceğinden bahisle İstanbul'a celp buyurulmanızı İngilizler istedi.

3. Ali Fuat Paşa daha Samsun'a muvasalatımda İngilizler'in,hükûmete sebebi izamımı sorduklarını ve ısrarları halinde bunun Hükümet-i Merkeziye'nin arzusu hilâfında bulunduğunu söylemek mecburiyetinde kalınacağını mevsukan istihbar eylediğini bildirdi.

4. Vermiş olduğum kararın milletin hukuk ve istiklâlini temin uğrunda millet ile beraber çalışmaktan ibaret olduğunu zatı biraderilerine evvel ve ahır arz etmiştim. Bu gaye milletin sinesine iltica ederek vazife-i namus ve vicdani ifaya fedakârâne devam etmeyi amirdir.

Emsalimiz veçhile İngilizlere esir olmak üzere İstanbul'a gitmekte mazurum.Vazife-i vataniyeme devam edebilmekliğim bittabi zatı aliniz gibi aynı fikir ve kanaatte bulunan kardeşlerimin de daima ve her halde dest-i vifak ve muavenetlerine menuttur.Bugün benim vermeye mecbur olduğum bu fiili kararın yarın bütün esbabı namus ve hamiyetten olan arkadaşlarımız tarafından da verilmesi lüzumu tahakkuk edeceğine şüphe yoktur.Bineanaleyh bugün meydan aleniyete vaza mec-

285

bur olduğum bu karar siz arkadaşlarımın muhassalâ-i kanaatini müstenittir.Bu hususa dair kıymettar mütalaayı biraderilerine intizar eylerim.

Hükümeti Merkeziye biliğfal İstanbul'a celp edebilmek planını takip eylediğinden ben de mümkün olduğu kadar zaman kazanmak ve karargâhımı dahili memlekete sokmak için aynı usulde mukabele ve muhabere etmekteyim.

M.Kemal

Müfettişliğin yeni vilâyet şifresiyle kapanmıştır.

10.52 sonra

11/6/35

Yaver
Ahmet Muzaffer

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 7
Dosya No: 335/13
Fihrist No: 2-9, 2-10

287

288

BELGE NO: 1732

Numara
15

Sayfa
1

Havza

11/6/1919

Kişiye özel
aceledir

Onbeşinci Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir
Paşa Hazretlerine

1. Harbiye Nezareti'nden şu şifreyi aldım.Yüksek komutanızdaki istimbotlardan biri ile hemen buraya gelmeniz rica olunur.
2. Çağırılmam nedenini Cevat Paşa'dan gizli sordum.Yanıt şudur: Yüksek kişiliğinizdeki değerli bir generalin şimdi Anadolu illerinde dolaşmasının kamuoyuna iyi bir etki yapmayacağından sözedilerek İstanbul'a çağırılmanızı İngilizler istedi.
3. Ali Fuat Paşa daha Samsun'a varışında İngilizler'in hükûmete gönderilmem nedenini sorduklarını ve direnmeleri durumunda bunun Hükûmeti Merkeziye'nin isteği dışında bulunduğunu söylemek zorunda kalınacağını,belgelere dayanarak öğrenildiğini bildirdi.
4. Vermiş olduğum kararın,Ulus'un hukuk ve bağımsızlığını sağlamak uğrunda Ulus ile beraber çalışmaktan ibaret olduğunu siz değerli kardeşime her zaman arz etmiştim.Bu amaç,Ulus'un göğsüne sığınarak namus ve vicdan görevini yapmaya özveri ile sürdürmeyi emreder.

Benzerlerimiz gibi İngilizler'e tutsak olmak üzere İstanbul'a gitmekte mazeretim vardır.Vatan görevimi sürdürebilmekliğim elbette ki sizin gibi aynı düşünce ve konuda bulunan kardeşlerimin de her zaman ve her durumda dost ellerine ve yardımlarına bağlıdır.Bugün benim vermeye zorunlu olduğum bu eylemli kararın yarın bütün namuslu ve yurtsever olan arkadaşlarımız tarafından da verilmesi gereğinin gerçekleşeceğine kuşku yoktur.Bundan dolayı bugün açıkça meydana koymaya zorunlu olduğum bu karar siz arkadaşlarımın kanıları sonucuna daya-

288

290

BELGE NO: 1732

nır.Bu konu üzerinde değerli düşüncelerinizi beklerim. Hükûmeti Merkeziye aldatarak İstanbul'a getirtmek planını izlediğinden ben de sağlanabildiği kadar süre kazanmak ve karargâhımı memleket içerisine sokmak için aynı yöntemde karşılık vermekte ve haberleşmekteyim.

M.Kemal

Müfettişliğin yeni il
şifresiyle kapanmıştır.

Saat: 22.52
11/6/1919
Yaver
Ahmet Muzaffer

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 7
Dosya No: 335/13
Fihrist No: 2-9,2-10

291

292

A	
D	1375/7
F	1

تعمیم

۱۹۴

۱- وطنی نمایش، ملت استقلالی تهدید دیده. حکومت مرکزیه اشد فداکاری
نائبه و مراجعه آلتنه محصور یولنجه دیه عهده ایدیکی مسئولیتی بابانه انجا ایده
بوحال مقتضی معلم طاشیدیریور. ملت استقلالنی به ملت عزم و قراری نوازه
ملت حالی و وضعی دریسه ایچه وصلی عمومی جهانه ایشتیرمک ایچون
هر دو لو نائبه و مراجعه دیه آیاده برحیثیت ملیه نک وجودی لازمدر.
یونک ایچون بالخاصه هر طرفه واقع اولان تکلیف و آرزوی ملی درینه نائبلرنک
بولنجه ان امیه محال اولان سیاست ملی برقونفرانس سریعاً انعقادی
نقدر اهمیتدر. یونک ایچون تکمیل ولایه عثمانیه نک هر لوسنه وقرقه
اعتماد فانی نظر دقته آلنمقدیه مقدر و ملت عثمانیه مطلق اوچ قدر زائدی
حقه ایتمیشدر. هر ایکی یول حیفا یلری ایچاب ایتمکدر. هر حال
محله ایتمیشدر. هر ایکی یول حیفا یلری ایچاب ایتمکدر. هر حال
خارجی یونک بیت ملی حالتنه طوتیلدرمه دغدغه یه محل ویرمیه ملی و لزوم کوریه
محلده سیاحت تشکیلی اجرای لازمدر.

۲- ولایه شرقیه مرنامه اولمه تمزده اعضا و عضا انعقادی مقدر قونفرانسه
ایچون ولایه مذکورنک واقعه حقوقیه ملیه و دولتلرنه مناسب
اعضالر ذاتاً اعضالرده متوجهاً یول حیفا یلری دی. او وقته قدر ولایه
سائره نک مرخصلری ده سیاسی و اصل اولاییه جکلرنه اعضالرم قونفرانسه
اعضاسی ده نسبت ایده جکی زمانده اجتماع عمومیه داخل اولمیه

293

254

Belge No. 1733

A	
D	1335/7
F	1-1

اوزره سیوسه حرکت ایده جکدر .

۲ - اشبو مقدمه کوره رمضان مناقشه حضرتلرینه ملیه جمعیتی ولایه ریاستی طرفندن سائره ایله انتخابی ایله تحریراتی حقنده کی دلالت علیه وظیفه پرورانه لری واصدری ایله زمانه وارینجه نظر دقته استماعنی استرحام ایلرم .

٤ - بونلر مناقشه وصولنده سکره استماع بیوریلمای چیالنور .

عزت کاظم عبدالغفار حسین رؤف مصطفی کی

ا ب

295

BELGE NO: 1733

Şifre

194

Amasya

22 Haziran 335

Tamim

1. Vatanın tamamiyeti,milletin istiklâli tehlikededir.Hükümet-i merkeziyemiz itilâf devletlerinin tesir ve mürakabesi altında mahsur bulunduğundan der'uhte ettiği mes'uliyetin icabatını ifa edememektedir.Bu hal milletimizi madum tanıttırıyor. Milletin istiklâlini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.Milletin hal ve vaziyetini derpiş etmek ve seda-yı hukukunu cihana işittirmek için her türlü tesir ve murakabeden azada bir hey'eti milliyenin vucudu elzemdir.Bunun için bilmuhabere her taraftan vaki olan teklif ve arzu-yu milli üzerine Anadolu'nun bilvücuh en emin mahalli olan Sivas'ta milli bir kongrenin seri'an in'ikadı takarrür etmiştir.Bunn için tekmil Vilayeta-ı Osmaniye'nin her livasından ve fırka ihtilafatı nazarı dikkate alınmaksızın muktedir ve milletin itimadına mazhar üç kadar zatın sür'at-i mümküne ile yetişmek üzere hemen yola çıkarılması icap etmektedir.Her ihtimale karşı bunun bir sırr-ı milli halinde tutularak dağdagaya mahal verilmemesi ve lüzum görülen mahallerde seyahatın mütenekkiren icrası lâzımdır.

2. Vilâyat-ı şarkiyemiz namına 10 Temmuz'da Erzurum'da inikatı mukarrer kongre için vilâyat-ı mezkurenin müdafaa-yı hukuk-u milliye ve Redd-i İlhak Cemiyetlerinden müntehap azalar zaten Erzurum'a müteveccihen yola çıkarılmışlardı.O vakte kadar vilayat-ı sairemizin murahhasları da Sivas'a vasıl olabileceklerinden Erzurum Kongresi'nin azası da tensibedeceği zamanda içtima-ı umumiye dahil olmak üzere Sivas'a hareket edecektir.

3. İşbu mevada göre murahhasların müdafaayı-hukuku milliye cemiyetleri ve belediye riyasetleri ve süverisaire ile intihabı ile tahrikleri hakkındaki delâlet-i aliye-i vatanperverile-

287

rini ve isimleri ile zaman-ı hareketlerinin telgrafla iş'arını istirham eylerim.

4. Bu telgrafın vusulünün hemen iş'ar buyrulması rica olunur.

Mustafa Kemal

Hüsrev Kâzım Ali Fuat Hüseyin Rauf

Amasya

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: VI
Dosya No: 1335-7
Fihrist No: 1, 1-1

38

BELGE NO: 1733

Şifre
194

Amasya
22 Haziran 1919

Genelge

1. Vatanın bütünlüğü,Ulus'un bağımsızlığı tehlikededir.Hükümet-i merkeziyemiz (İstanbul Hükümeti) itilaf devletlerinin etkisi ve denetimi altında çevrilmiş bulunduğundan üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini yapamamaktadır.Bu durum ulusumuzu yok olmuş tanıttırıyor.Ulusun bağımsızlığını,yine,ulusun,engelleri yenme kararı kurtaracaktır.

Ulus'un şimdiki durumunu gözönünde tutmak ve haklarının sesini dünyaya işittirmek için her türlü etki ve denetimden uzak bir ulusal kurulun varlığı zorunludur.Bunun için haberleşerek her yandan gelen öneri ve ulusal istek üzerine Anadolu'nun görünüşte en güvenli yeri olan Sivas'ta ulusal bir kongrenin ivedi toplanması kararlaştırılmıştır.Bunun için bütün Osmanlı illerinin her livasından (İl ile İlçe arası bir kent bölgesi) parti anlaşmazlıkları bir yana bırakılarak yetenekli ve ulusun güvenini kazanmış üç kişinin en çabuk şekilde kongreye yetişmek üzere hemen yola çıkarılması gerekmektedir.

Her olasılığa karşı bunun bir ulusal sır halinde tutularak gürültüye yer verilmemesi ve gerekli görülen yerlerde yolculuğun kendini tanıtmayarak yapılması gereklidir.

2. Doğu illerimiz adına 10 Temmuz'da Erzurum'da toplanması kararlaştırılan kongre için adı geçen illerin Müdafaa-i Hukuku Milliye ve Reddi İlhak Cemiyeti (Dernek) lerinden seçilmiş üyeler zaten Erzurum'a doğru yola çıkarılmışlardı.O zamana kadar diğer illerimizin delegeleri de Sivas'a varmış olabileceklerinden Erzurum Kongresi'nin üyesi de uygun göreceği zamanda genel toplantıya katılmak üzere Sivas'a hareket edecektir.

3.Bu maddelere göre temsilcilerin Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyetleri (Dernekleri) ve belediye başkanları ve diğer şekilde seçilmesiyle hareketleri hakkındaki delâlet ve vatanseverliklerini ve isimleri ile hareket zamanlarının telgrafla bildirilmesini rica ederim.

4. Bu telgrafın gelişinin hemen bildirilmesi rica olunur.

Mustafa Kemal

Hüsrev Kâzım Ali Fuat Hüseyin Rauf
Amasya

Arşiv No: Atatürk
Dolap No : Özel
Göz No: 1
Klasör No: VI
Dosya No: 1335-7
Fihrist No: 1, 1-1

٢٦

ق ١٥ ق ٢ ق ٤ ق ١٢ ق ١٤

ق ١٤ ق ٠

ارضروم

٨ - تموز - ١٣٣٥

مبارك وطن وملتی پارچه‌لانمق تهلکه‌سندن قورتارمق ویونان وارمنی آمالنه قوربان ایتمه‌مك ایچون آچیلان مجاهده ملیه اوغورنده ملتنه برابر سربست صورتده چالشمغه صفت رسمیه وعسکریه‌م آرتق مانع اولمغه باشلادی . بوغایهٔ مقدسه ایچون ملتله برابر نهایته قدر چالشمغه مقدساتم تامنه سوزویرمش اولدیغم جهتله پك عاشقی بولندیغم سلك جلیل عسکری‌یه بو کون وداع واستعفا ایتدم . بوندن صکره غایهٔ مقدسهٔ ملیه‌مز ایچون هردرلو فداکارلغله چالیشمق اوزره سینهٔ ملتده برفرد مجاهد صورتیله بولنمقده اولدیغمی ~~تبیناً عرض واعلان ایلرم~~ تکمیل مدافعهٔ ملیه و [illegible] جمعیتنه و [illegible] ٩٢ [illegible] عضو شمالی و [illegible] توسط و ولایت [illegible] و [illegible] عامه [illegible] ارضروم [illegible]

« مصطفی کمال »

A	
T	1335 / 8 تموز
F	1

34

BELGE NO: 1734

15	3	20	19	12	14
Kor.	Kor.	Kor.	Kor.	Kor.	Kor.

Erzurum

8 Temmuz 1335

Mübarek vatan ve milleti parçalanmak tehlikesinden kurtarmak ve Yunan ve Ermeni amaline kurban etmemek için açılan mücahede-i milliye uğrunda milletle beraber serbest surette çalışmaya sıfat-i resmiye ve askeriyem artık mani olmaya başladı.Bu gaye-i mukaddese için milletle beraber nihayete kadar çalışmaya mukaddesatım namına söz vermiş olduğum cihetle pek ağır bulunduğum silki celili askeriyeye bugün veda ve istifa ettim. Bundan sonra gaye-i mukaddese-i milliyemiz için her türlü fedakârlıkla çalışmak üzere sine-i millette bir ferd-i mücahit suretiyle bulunmakta olduğumu tekmil Müdafaayı Milliye ve Redd-i İlhak Cemiyetleri'ne ve merakizi mülkiye ile ahzıasker şuabatı vasıtasıyla vatanın en ücra köşesine kadar tebliğ ve ifhamına tavassut ve delâlet-i seria-yı vatanperveranelerini hassaten rica eylerim.

Üçüncü Ordu Müfettişi Fahri Yaver-i Şehriyari

Mirliva

Mustafa Kemal

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 3
Dosya No: 1335/4-2
Fihrist No: 1

95

306

BELGE NO : 1734

15 3 20 13 12
Kor. Kor. Kor. Kor. Kor.

14
Kor. komutanlarına

Erzurum
8 Temmuz 1919

Kutsal vatan ve Ulus'u parçalanmak tehlikesinden kurtarmak ve Yunan ve Ermeni emellerine kurban etmemek için açılan ulusal savaş uğrunda Ulus'la beraber özgüç olarak çalışmaya resmi ve askeri niteliğim artık engel olmaya başladı.Bu kutsal amaç için Ulus'la birlikte sonuna kadar çalışmaya kutsal kavramlarım adına söz vermiş olduğumdan dolayı çok sevdiğim şanlı askerlik mesleğine veda ederek istifa ettim.Bundan böyle kutsal ve ulusal amaçlarımız için her türlü özveri ile çalışmak üzere ulusun bağrında bir savaşçı birey olarak bulunmakta olduğumu tüm Müdüfaayı Milliye ve Reddi İlhak derneklerine ve sivil merkezler ile askeralma şubeleri aracılığı ile vatanın en uzak köşesine kadar bildirilmesine ve anlatılmasına aracı olunmasını ve yol göstermede yurtsever yardımlarınızı ivedilikle ve özellikle rica ederim.

Üçüncü Ordu Müfettisi Fahri Yaveri Şehriyari

Tümgeneral
Mustafa Kemal

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 3
Dosya No: 1335/4-2
Fihrist No: 1

907

358

(25)

٢٤٤

١٠/٥٠

جبه نظارت جليله

مقام اقدس سلطنت وخلافت مصونيتي، ملتك استقلالي، وطنك بدافعه‌سي اولمغه‌نك نشبات عاجزانه‌سي انگلترادن باكلسه تقسيب وتلقي اغراديله‌رك حكومت سنيه‌نك دوچار تضييقات اولدوغي ويوبوزده مأموريت عاجزانه‌مز خدام دولتكه دائر ارادهٔ سنيهٔ جنابِ ناجداري‌يي شرف تبليغ ايلديم.

پايتخت سلطنت وخلافتك وحكومت سنيه‌نك پك آلام تضييقاتي واقعه - التذاذ بولوندقلري زمانا جلاجه وهر طرفجه معلوم وعيانه اولديغي جهتله اشبو تضييقاتك دها زياده توسعه محل قالمامسي ايچون بيوك بر عشيره ايله مربوط بولندقم مبادك سلطنت جليل عسكريه‌ده استعفامي تقديم ايله عصر وداع ايلرم.

مصطفى كمال

1735/10
2-2

309

30

BELGE NO: 1735

Numara
344
Müstaceldir

Erzurum
8/9/7/35
Saat:
10.50

Harbiye Nezareti Celilesine

Makamı-Akdes-i Saltanat ve Hilafet'in masuniyeti, milletin istiklali, vatanın müdafaası uğrundaki teşebbüsatı acizanem İngilizce yanlış tefsir ve telakkiye uğratılarak Hükümeti Seniyenin düçarı tazyik olduğu ve bu yüzden memuriyeti acizaneme hitam verildiğine dair iradei seniyei Cenab-ı tacidariyi şeref tebellüğ eyledim.

Payitaht-ı Saltanat ve Hilâfet'in ve Hükûmeti Seniyenin ne gibi alâmıtazyik ve inhisar altında bulunduğu zaten cümlece ve her tarafça malûm ve ayan olduğu cihetle işbu tazyik ve inhisarın daha ziyade tevessüüne mahal kalmamak üzere büyük bir aşk ile merbut bulunduğum mübarek mesleki celil-i askeriyeden de istifamı takdim ile arzı veda eylerim.

Mustafa Kemal

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 3
Dosya No: 1335/10
Fihrist No: 2-2

312

BELGE NO : 1735

Sayı
344

Erzurum

8/9 /7/ 1919

aceledir

Saat:10.50

Harbiye Nezareti yüce katına

Kutsal saltanat ve Hilâfet'in korunmasını,Ulus'un bağımsızlığı vatanın savunulması uğrundaki acizane girişimlerim İngilizler'ce yanlış yorum ve anlayışlara uğratılarak Padişahlık Hükümetinin baskıya uğradığı ve bu yüzden görevime son verildiğine dair Padişahlık yüksek buyruklarını onurla aldım.Saltanat ve Hilafet Başkenti'nin ve Padişahlık Hükümeti'nin ne gibi acılar, baskı ve kısıtlamalar altında bulunduğu zaten herkesçe ve her yönce belli ve apaçık olduğu için işbu baskı ve kısıtlamanın daha çok yayılmasına yer kalmamak üzere büyük bir sevgi ile bağlı bulunduğunu kutsal ve yüce askerlik mesleğimden istifamı sunar arz veda eylerim.

Mustafa Kemal

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 3
Dosya No: 1335/10
Fihrist No: 2-2

313

304

٩

A	
D	
F	

بحالهه محترم مقام ملك پاشا حضرتلرينه

ايرادى
٢٥ كوره ٢٠

رئيس ادارهٔ ... ايلچى افندى
... سفاهه سيباتى سلاماه بك
... محاسبم
... الى مأمور غزى مدرى نجاتى بك
... طوبرونه بلزاده حلوز بك

وطنى يارچه لانمقده . حقوق ملى و سلطنت و حاكميت جبكه تمامه قوتاريجه اكمليله آچيلدقده بحالهه ملى بر بادشاهك برقرى بحالهه مستقبله استنادن بيوك رقيبه دار دست توقيره اتانه ٩ كوره ٣ تاريخ و ٢٩٦ نومرولى تذكرهٔ عاليلرى عمومى بر وجه راهنمام ايدلمشدر . تاريخزده قبلمه مجبور علاوه ايدلمه جهات عسكريه كزدنه جكيلان بولنده كى فداكارلغى منت و تشكرانه قابيلدرقه . ايرزقيلدن زائد طالع و طنپرورانه قارشى بسيد مكده اولديغى اعتماد و حرمتى بوسيله ايلده عرضى بر وجيه عد ايدرك . حسن اعتماد ملى حقوقكه مجبورك باشه كچيرك وطنك تامه سلامتنه و حقوق حقه و سلطنتك محافظه سعادت اعالى ملى نك تحققه حاصل بيوك بر سلم اولدقه حيث وطنه قرشه تمنى ايلرز . لفا تقديم قلنان تعليماته كوره اولديغى وجهله وظائف مختلفه وطنيه ايله مكلف بولونان هيئت فعاله مز باشنده زاده سليمان رياست مأينسنه محترم رؤف بك افندى حضرتلرى طرفندن قبول بيورلمش و هيئت مصروفه بر قلنمشدر ده بابده اعلى كوره زاتلرك تعيين و تقريرى ايله كيتمك عرضيه تمنى موفقيات و كسب شرف ايلرز . اقدم حضرتلرى

٣٦

216

BELGE NO.1736

Numara 191

Erzurum

10 Temmuz 35

Mücahiti Muhterem
Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Heyet-i İdare Reisi Raif Efendi.
Heyet-i İdare azasından mütekait Bnb.Süleyman Bey
Heyet-i İdare azasından mütekait Bnb.Kâzım Bey
Heyet-i İdare azasından Albayrak Gazetesi Müdürü Necati Bey
Heyet-i İdare azasından Dursun Beyzade Cevat Bey.

Vatanı parçalanmaktan,Hukuk-u Milliye ve Saltanat ve hilafeti çiğnetmekten kurtarmak emeli ile açılan mücahede-i Milliyeye bilistifa bir Ferd-i mücahit sıfatı ile iştirak buyurduklarına dair dest-i tevkire alınan 9 Temmuz 35 tarih ve 346 numrolu tezkere-i aliyeleri umumi bir vecdi ihtiram ile alındı.Tarihimize kıymetli sahifeler ilave eden hayat-ı askeriyenizden çekilmek yolundaki fedakârlığı minnet ve şükranla karşıladık.Erzurumluların zat-ı âliyi vatanperveranelerine karşı beslemekte olduğu itimat ve hürmeti bu vesile ile de arzı bir vecibe addettik.Samimi ihtiramlarımızı sunarken cemiyetimizin başına geçerek vatanının temin-i selâmetine ve hukuku millet ve saltanatın muhafazasına matuf amal-i milliyenin tahakkukuna hasr-ı himmet buyurmalarını müsellem olan hamiyeti vataniyelerinden temenni eyleriz.Leffen taktim kılınan talimatta muharrer olduğu veçhile vezaif-i muhtelife-i vataniye ile mükellef bulunan hey'eti faalemiz riyasetinin zât-ı samileri ve riyaseti saniyesinin muhterem Rauf Bey Efendi Hazretleri tarafından kabul buyurulmasını ve heyeti maruzaya heyetimizden de bâlâda esamileri muharrer zatların tayin ve tefrik edildiğinin arziyle temenni-i muvffakiyat ve kesbi şeref eyleriz efendim.Hazretleri.

Erzurum Şubesi
1335
Vilâyat-ı Şarkiye
Müdafaayı Hukuku Milliye
Cemiyeti Erzurum Şubesi
Mühürü

Arşiv No : Atatürk
Dolap No : Özel
Göz No : 1
Klasör No : 31
Dosya No : 97
Fihrist No: 20
Cevap vereceğiz Teşkilât 10 Temmuz 335

317

718

BELGE NO : 1736

Sayı
191

Erzurum

10 Temmuz 1919

Sayın Mücahit Mustafa Kemal Paşaya

Yönetim Kurulu Başkanı Raif Efendi
" " Üyelerinden Emekli Bnb.Süleyman Bey
" " " " " Kâzım Bey.
" " " Albayrak Gazetesi Müdürü Necati Bey
" " " Dursun Beyzade Cevat Bey

Vatanı parçalanmaktan,ulusal hakları,saltanat ve Hilafeti çiğnetmekten kurtarmak amacı ile açılan ulusal savaşa istifa ederek bir savaşçı sıfatıyle katıldıklarını bildiren 9 Temmuz 1919 günü ve 346 sayılı yüksek yazıları genel bir coşku ve saygı ile alındı.Tarihimize değerli sayfalar katan askerlik yaşamından çekilmek yolundaki öz veriliği minnet ve şükranla karşıladık.Erzurum'luların yüksek kişiliğinizin vatanseverliklerine karşı beslemekte olduğu güven ve saygıyı bu vesile ile de bildirmeyi bir ödev saydık.Yürekten saygılarımızı sunarken derneğimizin başına geçerek vatanın kurtuluşunu sağlamak,millet ve saltanatın haklarının korunmasına yönelik ulusal isteklerin gerçekleşmesine yardım buyurmalarını söz götürmez yurtseverliklerinizden dileriz.

Ekte sunulan yönergede yazılı olduğu gibi çeşitli yurt göreviyle yükümlü bulunan kurul başkanlığını yüksek kişiliğiniz ve İkinci Başkanlığının sayın Rauf Beyefendi tarafından kabul buyurulmasını ve sözü edilen kurula da kurulumuzdan yukarıda adları yazılı kişilerin seçilerek atandıklarını bildirir,başarı dileklerimizle iletmekten kıvanç duyarız.Saygılarımızla.

1919
Doğu İlleri Müdafayı Hukuku
Milliye Cemiyeti (Derneği)
Erzurum Şubesi
Mühürü

Çevap vereceğiz
Teşkilat
10 Temmuz 1919

Arşiv No : Atatürk
Dolap No : Özel
Göz No : 1
Klasör No : 31
Dosya No : 97
Fihrist No: 20

313

30

اوچنجی اردوی همایون مفتشلکی

حربیه
۳۳۵ -۷- ۲۰

نومرو
خصوصی
عمومی

ارجوزده اولدیغی خفیه اردو قومانداناتنه

U	332/34
F	21

مصطفی کمال پاشا ایله ارکانی بکلک مفرزات حکومتی مخالف افعال و حرکاتلرنده دوروب
کلمه دریسندجه دیارنه اغتشاری باب عالیجه بالجمله محلی مأموریتنه امر ایلدیکنه
دایر بلدیرلمشدر. نول اردوجه جهت معلومنده بولونمق اوزره سندهٔ معلومات اعطای جا اولنور.

۲۰ - خوت - ۳۳۵ وزارت دائره‌سی - ۷۷۲۲

حربیه نظارتی
نظم

جواب:

وزارت دائره‌سی ۷۷۲۲ شفره‌یه:

۲۰ خوت ۳۳۵/۷/۲۰

مصطفی کمال پاشا ایله ارکانی بکلک مفرزات حکومتی مخالف افعال و حرکاتلرنده دوروب
دریسندجه دیارنه اغتشاری جهتده محلی مأموریتنه امر ویریلدیکی جهتدن خفیه اردوجه
جهت معلومنده بولونماسی امر بویورلمشدر.

حکومتک مفرزات و سیاستی نه اولدیغنی بلدیرمیوب اوزرنده بولونان مصطفی
کمال پاشانک افعال و حرکاتنی وطن و ملتک مقصد و منافعنه و قوانینه موافق دیمکدن نه
ایسه جهت جهتدن بر حال و حرکتی اولدیغنی کوریورز. شاید ملت و ملتک معادن و سوق
ایله علاقه‌دار اولدقلری وطن پرور کبی پاشا مقدمه‌در. پوستای حکومتی تشکیل ایتمیه‌جک
طرزده و صاحبسز اولیسنه محاجز حقیقیله آقیه آقیه مسلح روم چته‌لری حقیقی
دارمیلک بویوک اغتشاره خیانتی بیلدکلری و حدود لزومزه قدر اولدرلر
نجاتنه و شناعتی بایمقده رسوا ایدیه‌جکدر. دولم ایکیجی و اوچنجی
نسوینک ده بونده خفی و جلی اولدرلر معاونت و مظاهرتده بولونمقلری
لدکسجه معلوم و بو حال استانبول غزته‌لرینک بیله نشر باتیله ثابت اولدوغی

321

322

Belge No. 1737

اوچنجی اردوی همایون مفتشلکی

۳۳۵ - -

نومرو

خصوصی

عمومی

L	۲۱۰/۱۷
F	۲۷-۱

حالده حکومتک موجود نجیز عیلیه حاضرلوغنه بومدتده تهلکه دن بوجه وضعیتده
قالدن مدت بیچ بر نفوذ امید و نظیه دیرمسی دیلکمکی ای نور و قیتدار ذوات
وضیلتلرندن بر صورت دیرانه ایله مدت آدمنج تجربه و سعی و توقیف ایلمسی
بطنده ده اسکی و ساده نک آنسی بلاحه تهلکه یی بقیه کوره ده دی نقطه
نظرندن و حیات اندیشه سیله چیرچنانه بو منظره خلقده یک حقلی اولدیغی حالده
ارنی و دولتلری ایچکی ناکهانی اولدیغه بوزلری ده اشتغال ایده جکی دیلوتونه
سلماندن آیاقدن آلنده چیکه نه بیک قناعتی حاصل ایدیشدر. دیلنده دولایام
مدت کندی قوتنه استناد ایده رک بو اعتسانی حکومت جیبه ایجاد دیلوه
ایچون هفتاکارلق بایقه و هزاره دن محروم چالده ناموسمزم ارنی و دولتلرم
سیکو و بلطلری آلنده ارکلدن ایسه ناموسکارانه سافیه ذاردوسه اولدقلری
ایچه عصه اجتشم. کیندره رفوز کلمه سوزکو قولو و قتالرلی سوقه مانع
اولمه اعداده بویه بر عزم و قرارلی تجویز اولدوغنه شبه یوقدر.

ایچنی نوز حیاتنی قاتلغم حالده یکک بله محفظه سوقنک افکار محوبیه
اوزنده یک قنا تاثیرلر یاپیجغی دیکه ده نوز سنک مالفت کوستر مکی و حیاتی
اتابع ایدیجکی عصه اغبه ایدم. مصطفی کمال پاشا کی محکمه نامیله و هزمات
کزیده عسکریه دولیوزدانه بله قالنسه دیلوتونه عسکرلری ده یک زیاده
حرمت مخصوصی قزانسه و با خصوص هنوز یکی کوره اولی سکنت نصفنه —
قیاندا ایتسه اولمه و حال و حرکتنده مانع دلیز و بلیه مقابل بیچ بر شی محسوس
و مشهود اولیانه بر زمانک توقیفنه بر سبب قانونی اولدیغه دیلاده
عصه ایتکم احوال دولیوسیله خلقه وارد و نظر نده ده ایلر حرکت اولدیغه

323

324

Belge No. 1737

اوچنجی اردوی همایون مفتشلکی

نومرو
خصوصی
عمومی

U	331/37
F	97.2

نظمه ایدیلمکی جهتده شدالمکن توقیفه دقول اردوجه ده بولنان بیکوه معاونتده
بولونمق مالدر و خصوصنک قطعیاً ساعد اولدیغی وعد ایدرم .
باخصوص که مملکت اهالیسک دائماً اهمیه نهایه سنده قویاره جهد بقاء چاره نک
تمکن وکل آنجه مقتضی همه دروحی عالمه قارشی اظهار و تأیید قناعتده اولان
وعدیاتی شرفده ده دهنوز اینی هونکار و بلغاریه آدم نامی شکفته نمی
اونوتمسه برتلق اتساع فنانا . بولنایانه بوحیطده بوجه بر نشیلک اجرای دل
احساس یه بولمق فنالغدی اتناج ایدر
اساساً کوندکوته دهابازه دیک دخ برشکل المقده اولان اغتشاشلری
تطبیه ایده جک تدابیر صحیحه و دقیقه نک اتخاذی دبلغ بالخاصه زمان سابقیدک
کبی دیدار دیده نامشکار قانمسه بر جلو فجه اولمق اهمال دهنوز دایشار بیورمی
یک علاوه و تاریخی اولور . هالده بوا احوالنک استاجولده
نصف ایدلمکی ظن ایدیرم . چاره نک ال صادقه و حسنکار بر جزئی
اولدیغی قطعیاً شبه جائز اوجهاده عاجزی اناطولی دیارنده بوقدر یکلسه
وظایف نظارتده بافلاسی و چونکه بونظر تاینک یک الم و ندامت آور اولدیغی
قناعتی بالمناسبه بکار وعده اقبالک بر دجیه حسنه و بر فوزیه ناموس عد ایدر
و بولده عاجزی وفق شده و بجهولنک ایجابنده بولوندوغمده سیاست محمودیه نک
، علاوه نصیب ایدیکی مقاصد و منفعتلرده جزدار ایدلمکلکی استرحا .

[illegible]
پیلوا
[illegible]

325

326

BELGE NO : 1737

Üçüncü Orduyu Hümayun
Müfettişliği

Harbiye
30-7-335

Numara
Hususi
Umumi

Erzurum'da Onbeşinci Kolordu Kumandanlığına

Mustafa Kemal Paşa ile Rafet Bey'in mukarrerat-ı hükûmete muhalif ef'al ve harekâtlarından dolayı hemen derdestleriyle dersaadet'e izmamları babıâlice bittensib mahalli memuriyetine evamiri lâzime verildiğinden kolorduca ciddi muavenette bulunulması ve neticesinden malûmat itâsı rica olunur.

30 Temmuz 335 Merkez Dairesi-2733

Harbiye Nazırı
Nazım

Harbiye Nezaretine

C.30/7/335 Merkez Dairesi Şifreye :2733

Mustafa Kemal Paşa ile Rafet Beyin Mukarrerat-ı hükûmete muhalif ef'al ve harekâtlarından dolayı derdestleriyle dersaadet'e izamları hakkında mahalli memuriyetine emir verildiği cihetle kolorduca ciddi muavenette bulunulması emir buyruluyor.

Hükûmetin mukarrerat ve siyaseti ne olduğunu bilemiyorsam da Erzurum'da bulunan Mustafa Kemal Paşanın ef'al ve harekâtında vatan ve milletin maksat ve menafiine ve kavanin-i mevcudeye muhalif telâkki edilecek hiçbir hâl ve hareketi olmadığını görüyorum. Müşarünileyh mülk ve milletin saadet ve selâmeti ile alakadar her Ferd-i vatanperver gibi yaşamaktadır.Pontüs hükûmeti teşkil hülyasıyle Trabzon ve Samsun havalisine muhacir sıfatiyle akın akın müsellâh Rum çeteleri çıktığı ve Ermenilerin büyük Ermenistan hayalini besledikleri ve hudutlarımıza kadar her türlü fecaat ve şenaatı yapmakta ve Sivas'a diye feryadda devam eyledikleri ve itilâf mensubinin de bunlara hafi ve celi her türlü muavenet ve müzâherette bulundukları herkesçe malûm ve bu hal İstanbul gazete-

323

328

lerinin bile neşriyatiyle sabit olduğu halde hükûmetin mevcudiyeti miz aleyhine hazırlanan bu müthiş tehlikeden bi haber vaziyette kalarak millete hiç bir nefha-i ümit ve tatmin vermemesi ve bilâkis en münevver ve kıymettar zevat ve kumandanların birer suret bahane ile millet arasından tecrid ve hapis ve tevkif edilmesi bir taraftan da eslana ve sairenin alınması bilhassa tehlikeyi pek yakın gören ve muhafaza-i namus ve hayat endişesiyle çırpınan bu mıntıka halkında pek haklı olarak Ermeni ve Rumların İzmir gibi nagihani olarak buraları da işgal edeceği ve bütün müslümanların ayaklar altında çiğneneceği kanaatını hasıl ettirmiştir.Ve bundan dolayı da millet kendi kuvvetine istinad ederek bu ihtisasıtını hükümet-i celileye isma-a ve bunun için her fedakârlığı yapmağa ve her ümidden mahrum bir halde namussuzca Ermeni ve Rumların süngü ve baltaları altında ölmekten ise namuskârane müdafaya karar vermiş olduklarını evvelce arz etmiştim.Geçenlerde vukua gelen sürgü kolu ve kamaların sevkine mani olan ahvalde böyle bir azim ve kararın neticesi olduğuna şüphe yoktur.

Üçüncü Fırka Kumandanı Kaymakam Halit Beyin bile mahfuzen sevkinin efkâr-ı umumiye üzerinde pek fena tesirler yapacağı ve belki de fırkasının mümanaat göstermesini ve isyanını intaç edeceğini arz etmiş idim.Mustafa Kemal Paşa gibi memlekette namusuyle ve Hidamat-ı güzide-i askeriye ve vatanperveranesiyle tanınmış ve bütün askerlerin de pek ziyade hürmet-i mahsusasını kazanmış ve bahusus henüz yirmi gün evvel memleketin nısfına kumanda etmiş olan ve hal ve hareketlerinde menafi-i vataniye ve milliyeye mugayir hiç bir şeyi mahsus ve meşhud olmayan bir zatın tevfikine bir sebeb-i kanuni olamayacağı ve balada arzettiğim ahval dolayısıyle halk ve ordu nazarında da iyi bir hareket olarak telâkki edilemiyeceği cihetle müşarünileyhin tevfikine ve kolorduda bunun için muavenette bulunulmasına hal ve vaziyetin kat'iyyen müsait olmadığını arz ederim.

Bahususki memleketi helâk ve inkiraz tehlikesinden kurtaracak yegâne çarenin tevekkül değil ancak milletin hak ve ruhunu aleme karşı izhar ve teyid kanaatinde olan vilâyât-ı Şarkiyede ve henüz Ermeni süngü ve baltalarının alam-ı namuşikenanesini unutmuş bir tek insan hanman bulunmayan bu muhitte böyle bir teşebbüsün icrası değil ihsası bile büyük fenalıkları intaç eder.

323

BELGE NO: 1737

Esasen günden güne daha bariz ve pek vasi bir şekil almakta olan endişe-i milliyi tatmin edecek tedabir-i sahihe ve vakıfanenin ittihazı ve buna bilhassa zat-ı samileri gibi dindar ve pek namuskâr tanınmış bir reclü kıymettarın imal-ı nüfuz ve irşad buyurması pek ulvi ve tarihi olur.Her halde bura ahvalinin İstanbul'da makûs telâkki edildiğini zan ediyorum.Hükümetin en sadık ve hürmetkâr bir cüz-ü olduğuna katiyyen şüphe caiz olmayan acizleri Anadolu'ya Dersaadet'ten bu kadar yanlış ve hatalı nazarlarla bakılmamasını ve çünkü bu nazar netayicinin pek elim ve nedamet aver olacağı kanaatini bilmünasebe tekrar arzetmeyi bir vecibe-i hamiyet ve bir fariza-i namus ad eder ve bugün acizleri dahi şek ve meçhuliyet içerisinde bulunduğumdan siyaset-i umumiyemizden,Hükümetin takip ettiği makasıt ve mukarrerattan haberdar edilmekliğimi istirham eylerim.

15 nci Kolordu Kumandanı
Mirliva
Kâzım Karabekir

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 16
Dosya No: 335/37
Fihrist No: 23,23-1,23-2

331

332

BELGE NO :1737

Üçüncü Ordu Müfettişliği

Sayı
Özel
Genel

Harbiye
30 Temmuz 1919

Erzurum'da 15 nci Kolordu Komutanlığına

Mustafa Kemal Paşa ile Refet Bey'in Hükümet kararlarına karşı eylem ve hareketlerinden dolayı hemen tutuklanarak İstanbul'a gönderilmeleri Bab-ı Ali'ce (Hükümetçe) uygun görülerek görev yerlerine gerekli emirler verildiğinden kolorduca ciddi yardımda bulunulması ve sonucundan bilgi verilmesi rica olunur.

30 Temmuz 1919- Merkez Dairesi-2733

Milli Savunma Bakanı
Nazım

Karşılık
Milli Savunma Bakanlığına
C. 30/7/1919 Merkez Dairesi Şifreye :
2733

Mustafa Kemal Paşa ile Refet Bey'in Hükûmet kararlarına karşı eylem ve hareketlerinden dolayı yakalanmalarıyle İstanbul'a gönderilmeleri hakkında görev yerlerine emir verildiğinden kolorduca ciddi yardımda bulunulması emir buyuruluyor.

Hükûmet'in karar ve politikasının ne olduğunu bilemiyorsam da Erzurum'da bulunan Mustafa Kemal Paşa nın eylem ve hareketlerinde Vatan ve Ulusun amaç ve yararına ve mevcut kanunlara karşı gelen hiç bir durum ve hareketi olmadığını görüyorum; kendileri, memleket ve Ulus'un mutluluğu ve esenliği ile ilgili her vatanseever gibi yaşamaktadır.Pontüs Hükûmeti kurmak hayaliyle Trabzon ve Samsun yöresine göçmen adı altında akın akın silâhlı Rum Çeteleri çıktığı ve Ermenilerin,büyük Ermenistan düşünü besledikleri ve sınırlarımıza kadar her türlü yürekler acısı,iğrenç kötülük ve alçaklığı yapmakta ve Sivas'a diye haykırmaya devam eyledikleri itilâf ilgililerinin de bunlara gizli ve açık her türlü yardım ve destekte bulundukları herkesçe bilinen ve bu durum İstanbul gazetelerinin bile yayınlarıyle saptanmış olduğu halde,hükümetin,varlığı-

333

334

mıza karşı hazırlanan bu korkunç tehlikeden habersiz bir durumda kalarak Ulus'a hiçbir umut soluğu ve rahatlık vermemesi ve tersine en bilgin ve değerli kişi ve komutanları birer bahane ile Ulus arasından ayırmak,hapis ve tutuklanması bir yönden de silah ve benzerlerinin ellerinden alınması özellikle tehlikeyi pek yakın gören ve namusunun korunması ve yaşam kuşkusu ile çırpınan bu bölge halkından pek haklı olarak Ermeni ve Rumların İzmir gibi ansızın buralarda işgal edeceği ve bütün müslümanların ayak altında çiğneneceği kanısını meydana getirmişlerdir.ve bundan dolayı da ulus kendi gücüne dayanarak bu duygularını yüce hükümete duyurmayı ve bunun için her fedakarlığı yapmaya ve her umuttan yoksun bir halde namussuzca Ermeni ve Rumların süngü ve baltaları altında ölmekten ise namuslu olarak savunmaya karar vermiş olduklarını önceden arz etmiş idim.Geçenlerde olagalan sürgü kolu ve kamaların gönderilmesine engel olan hallerde böyle bir azim ve kararın sonucu olduğunda kuşku yoktur.Üçüncü Tümen Komutanı Yarbay Halit Bey'in bile mahfuzen gönderilmesinin kamuoyu üzerinde pek fena etki yapacağını ve belki de Tümen'in karşı koyması ve ayaklanması sonucunu doğuracağını arz etmiş idim.Mustafa Kemal Paşa gibi memlekette namusu ile ve seçkin askeri hizmetleri ve yurtseverliği ile tanınmış ve bütün askerlerin de pek çok saygısını kazanmış ve özellikle daha yirmi gün önce memleketin yarısına komuta etmiş olan tutum ve davranışında vatanın ve ulusun yararlara aykırı hiçbir şeyi duyulmamış ve görülmemiş olan bir kimsenin tutuklanmasına yasal bir neden olamayacağı ve yukarıda arz ettiğim durum dolayısıyle halk ve ordu gözünde iyi bir davranış olarak sayılamayacağından dolayı kendilerinin tutuklanmasına ve kolorduca bunun için bir yardımda bulunulmasına hal ve durumun kesinlikle uygun olmadığını arz ederim.

Üstelik memleketi yokolma ve batma tehlikesinden kurtaracak tek çarenin her şeyi oluruna bırakmak değil,ulusun hak ve duygularını dünyaya karşı gösterme ve doğrulama kanısında olan Doğu illerinde ve henüz Ermeni süngü ve baltalarıyla kırılan namuslarının acısını unutmuş bir tek insan,ev bark bulunmayan bu bölgede böyle bir girişimin yapılması değil sezdirilmesi bile büyük kötülükler doğurur.

335

936

BELGE NO : 1737

Zaten günden güne daha belirgin ve pek yaygın bir şekil almakta olan ulusal kaygıyı yatıştıracak bilinçli ve sağlıklı önlemlerin alınması ve buna özellikle sizin gibi dinine bağlı ve çok namuskâr değerli bir devlet adamının etkinliğini koyması ve doğru yolu göstermesi pek yüce ve tarihi olur.Her halde bura durumunun İstanbul'da ters anlaşıldığını sanıyorum.Hükümetin en sadık ve saygılı bir ferdi olduğuna kesinlikle kuşku gerektirmeyen şahsıma ve Anadolu'ya İstanbul'dan bu kadar yanlış ve kusurlu görüşlerle bakılmamasını ve çünkü bu bakış sonuçlarının pek açı ve pişmanlık verici olacağı kanısı dolayısıyla tekrar arz etmeyi bir vatanseverlik görevi ve bir kaçınılmaz namus borcu sayar ve bugün ben dahi kuşku ve endişe içerisinde bulunduğumdan genel politikamızdan,hükümetin izlediği maksat ve kararlardan haberdar edilmekliğimi saygılarımla dilerim.

15 nci Kolordu Komutanı

Tuğgeneral

Kazım Karabekir

Arşiv No : Atatürk
Dolap No : Özel
Göz No : 1
Klasör No : 16
Dosya No : 335/37
Fihrist No : 23,23-1,23-2

337

328

Belge No. 1738

A
B 1335/1
F 12-8

شرقی آناطولی مدافعهٔ حقوق جمعیتی

ارضروم
۷ـ آغستوس ـ ۱۳۳۵

شرقی آنا طولی ولایاتی ارضروم قونغرسی بیانامه‌سیدر .

متارکه‌نك عقدینی متعاقب کتیه کجه آرتان عهد شکنانه معاملات واژمیر، آنطالیه، آطنه وحوالیسی کبی اقسام مهمهٔ ممالکمزك فعلاً اشغالی و آیدین ولایتنده ایقاع ایدیلان تحملسوز یرتان فجایعی وارمنیلرك قفقاسیه داخلنده حدودلرمز مقدر دایانان قتل عام وامحای اسلام سیاسیله استیلاحاضرلقلری وقره کز سا حلنده یونتوس خیالنی تحقق ایتدیرمك غایه‌سیله حاضرلقلر بایلمسی وصرف بومقصدله روسیه ساحللرندن آقین آقین مهاجر نامی آلتنده کلن یانجی رومللرك بومیانده‌ده مسلح اشقیا چته‌لرینك سوق وجلب ایدلمسی کبی حادثات فارشوسنده مقدس وطنك انقسام وانحلال تهلکه‌سنی کورمه‌ن ملتمز هیچ برارادهٔ ملیه‌یه استناد ایتمیان حکومت مرکزیه‌مزك بو آلام وفجایعه چاره‌سازلوله‌یه‌جغنه امثال مشئومه‌سیله قانع وبرچوق مؤثرات تحتنده احتمال که دهاألیم وغیر قابل هضم وقبول مقررانه‌ده سرفرو ایده‌جکندن تمامیله اندیشناك بولنیور . بنأ علیه کندینی اك یقین واك خونین تهلکه‌لر فارشوسنده کورن شرقی آناطولی ولایاتك مقدساتنی بالذات محافظه غایه‌سیله هر طرفدن وجدان ملی‌دن دوغمش جمعیتلرك اشتراکیله اخیراً منعقد اولان ارضروم قونغرسی ۷ ـ آغستوس سنه ۳۵ اربعنده مساعیسنه ختام ویرمك بلطفه تعالی بروجه آتی مقرراتی اتخاذ ایتدی :

۱ ـ طربزون ولایتی وجانبك سنجاغیله ولایات شرقیه‌نامنی طاشیان ارضروم ، سیواس ، دیاربکر، معمورة العزیز ، وان ، بتلیس ولایاتی وبوساحه داخلنده کی الویهٔ مستقله هیچ برسبب وبهانه ایله یکدیکرندن وجامعهٔ عثمانیه‌دن آیرلمق امکانی تصور ایدلمیان برکلدر .

سعادت وفلاکتده اشتراك تامی قبول ومقدراتی حقنده عین مقصدی هدف اتخاذ ایلر . بوساحه‌ده یاشایان بالجمله عناصر اسلامیه یکدیکرینه قارشی متقابل بر حس فداکاری ایله مشحون ووضعیت عرقیه واجتماعیه‌لرینه رعایتکار اوزفارداشدرلر .

۲ ـ عثمانلی وطنك تمامیتی واستقلال ملیمزك تأمینی ومقام سلطنت وخلافتك مصونیتی ایچون قوای ملیمی عامل وارادهٔ ملیمی حاکم قیلمق اساسدر .

۳ ـ هر درلو اشغال ومداخله ، رومللی وارمنیلك تشکیلی غایه‌سنه معطوف تلقی ایدیلدجکندن متحداً مدافعه ومقاومت اساسی قبول ایدلمشدر . حاکمیت سیاسیه وموازنهٔ اجتماعیه‌یی مخل اولمه‌جق صورتده عناصر خریستیانیه‌یه یکی بر طاقم امتیازات اعطاسی قبول ایدلمه‌یه‌جکدر .

٤ ـ حکومت مرکزیه‌نك بر ضیق دولی قارشوسنده بولدیری ترك واهمال اضطرارنده قالماسی احتمالنه کوره مقام خلافت وسلطنته مربوطیتی وموجودیت وحقوق ملیمی کافل تدابیر ومقررات اتخاذ اولنمشدر .

٥ ـ وطنمزده اوتدن بری برلکده یشادیغمز عناصر غیر مسلمه‌لك قوانین دولت عثمانیه ایله مؤید حقوق مکتسبه‌لرینه تمامیله رعایتکارز . مال وجان وعرضلرینك مصونیتی ذاتاً مقتضیات دینیه، عنعنات ملیه واساسات قانونیه‌یه مزدن اولمغله بولماس قونغرمزك قناعت عمومیه‌سیله‌ده تأیید اولنمشدر .

34

A
1315/16-2
12-9

٦ ـ دول التلافیه‌جه مقارکه‌نك امضا اولندیغی ۳۰ تشرین اول سنه ۳٤ تاریخنده کی حدودمز داخلنده قالان وهر منطقه‌سنده اولدیغی کبی شرقی اناطولی ولایتلرنده‌ده اکثریت قاهره‌یی اسلاملر تشکیل ایدن وحرثی ، اقتصادی تفوقی مسلمانلره عائد بولنان وبکدیگرندن غیر قابل انفکاك اوز قارداش اولان دین وعرقداشلرمزاه مسکون ممالکمزك مقایسه‌سی نظریه‌سندن بالکلیه صرف نظرله موجودیتمزه ، حقوق تاریخیه ، عرفیه ودینیه‌مزه رعایت ایدلمه‌سندن بونلره مغایر تشبثلرك ترویج اولونمه‌سنه وبو صورتله تمامیله حق وعدله‌مستند برقراره انتظار اولونور .

٧ ـ ملتمز انسانی ، عصری غایه‌لری تبجیل وفنی ، صناعی واقتصادی حال واحتیاجمزی تقدیر ایدر . بناً علیه دولت وملتمزك داخلی وخارجی استقلالی ووطنمزك تمامیتی محفوظ قالمق شرطیله آلتنجی مادده‌ده معرخ حدود داخلنده ملیت اساسلرینه رعایتکار وممالکمزه قارشی استیلاآملی بسله‌میان هر هانکی دولتك فنی ، صناعی ، اقتصادی معاونتی ممنونیتله قارشیلارز وبو شرائط عادله وانسانیه‌یی محتوی بر صلحك ده عاجلا تقرری سلامت بشر وسکون عالم نامنه اخص آمال ملیه‌مزدر .

٨ ـ سملتلرك کندی مقدراتنی بالذات تعیین ایتدیکی بو تاریخی دوره‌ده حکومت مرکزیه مزك ده ارادهٔ ملیه‌یه تابع اولماسی ضروریدر . چونکه : ارادهٔ ملیه‌یه غیر مستند هر هانکی بر هیئت حکومتك عددی وشخصی مقرراتی ملتجه مطاع اولمه‌دقدن بشقه خارجاً ده معتبر اولمه‌دیغی واولمه‌یه جغی شمدی‌یه قدر مسبوق افعال ونتایج ایله ثابت اولمشدر . بناً علیه ملتك ایچنده بولندیغی حال هجرت واندیشه‌دن قورتولمق چاره‌لرینه بالذات توسلنه حاجت قالمادن حکومت مرکزیه‌مزك مجلس ملی‌یی همان وبلا اقامهٔ آن طویلاماسی وبو صورتله مقدرات ملت ومملکت حقنده اتخاذ ایله‌یه‌جکی بالجمله مقرراتی مجلس ملیك مرافقه سنه عرض ایتمه‌سی مجبوریدر .

٩ ـ وطنمزك معروض قالدیغی آلام وحادثات ایله‌و تماماً عین مقصدلو وجدان ملیدن دوغان جمعیتلرك اتحاد واتفاقندن حاصل اولان کتلهٔ عمومیه بو کره (شرقی آناطولی مدافعهٔ حقوق جمعیتی) عنوانیله توسیم اولنمشدر . اشبو جمعیت هر درلو فرقه‌جیلق جریانلرندن کلیاً عاریدر . بالجمله اسلام وطنداشلر ، جمعیتك اعضای طبیعیه سندندر .

١٠ ـ قونغره طرفندن منتخب بیر (هیئت تمثیلیه) قبول و کویلردن بالاعتبار ولایات مرا کزینه قدر موجود تشکیلات ملیه توحید وتأیید اولونمشدر .

قونغره هیئتی

341

342

BELGE NO: 1738

SARKİ ANADOLU MÜDAFAAYI HUKUK CEMİYETİ

Erzurum

7 Ağustos 1335

Şarki Anadolu Vilâyatı Erzurum Kongresi Beyannamesidir

Mütarekenin akdini müteakip gittikçe artan aht-ı şikenane muamelat ve İzmir,Antalya,Adana ve havalisi gibi aksamı mühimme-i memalikimizin fiilen işgali ve Aydın vilayetinde ika edilen tahammülsüz Yunan fecayii ve Ermenilerin Kafkasya dahilinde hudutlarımıza kadar dayanan katliam ve imhayı islam siyasetiyle istilâ hazırlıkları ve Karadeniz sahilinde Pontüs hayalini tahakkuk ettirmek gayesiyle hazırlıklar yapılması ve sırf bu maksatla Rusya sahillerinden akın akın muhacır namı altında gelen yabancı Rumların ve bu meyanda da müsellah eşkiya çetelerinin sevk ve celp edilmesi gibi hadisat karşısında mukaddes vatanın inkısam ve inhilal tehlikesini gören milletimiz,hiçbir iradei milliyeye istinat etmeyen hükümeti merkeziyemizin bu alam ve fecayıa çaresaz olamayacağına emsali meşumesiyle kani ve birçok müessirat tahtında ihtimal ki daha elim ve gayri kabili hazim ve kabul mukarrerata da serfuru edeceğinden tamamiyle endişenak bulunuyor.

Binaenaleyh kendini en yakın ve en hunin tehlikeler karşısında gören şarki Anadolu vilayatının mukaddesatını bizzat muhafaza gayesi ile her taraftan vicdanı milli'den doğmuş cemiyetlerin iştiraki ile ahiren munakit olan Erzurum Kongresi 7 Ağustos sene 35 tarihinde mesaisine hitam vererek bi-lütfullah-ı taâlâ bervechiati mukarreratı ittihaz etti.

1- Trabzon vilayeti ve Canik Sancağı ile Vilayatı Şarkiye namını taşıyan Erzurum,Sıvas,Diyarıbekir,Mamuretülaziz,Van,Bitlis vilayatını ve bu saha dahilindeki elviyei müstakile hiçbir sebep ve bahane ile yekdiğerinden ve camiayı osmaniyeden ayrılmak imkânı tasavvur edilmeyen bir küldür.

Saadet ve felâkette iştirakı tammı kabul ve mukadderatı hakkın-

343

344

da aynı maksadı hedef ittihaz eyler.Bu sahada yaşayan bilcümle anasırı İslamiye yekdiğerine karşı mütekabil bir hissi fedakârı ile meşhun ve vaziyeti ırkiye ve içtimaiyelerini riayetkâr öz kardeştirler.

2- Osmanlı vatanının tamamiyeti ve istiklâli millimizin temini ve makamı saltanat ve hilâfetin masuniyeti için kuvayı milliyeyi amil ve iradei milliyeyi hakim kılmak esastır.

3- Her türlü işgal ve müdahale,Rumluk ve Ermenilik teşkili gayesine matuf telakki edileceğinden müttehiden müdafaa ve mukavemet esası kabul edilmiştir.Hakimiyet-i siyasiye ve muvazene-i içtimaiyesi muhal olacak surette anasır-ı Hristiyaniyeye,yeni bir takım imtiyazat İtası kabul edilmeyecektir.

4- Hükümeti merkeziyenin bir tazyiki düveli karşısında buraları terk ve ihmal ızdırarında kalması ihtimaline göre makamı hilâfet ve saltanata merbutiyeti ve mevcudiyet ve hukuku milliyeyi kâfil tedabir ve mukarrerat ittihaz olunmuştur.

5- Vatanımızda ötedenberi birlikte yaşadığımız anasırı gayri müslimenin kavanini Devleti Osmaniye ile müeyyet hukuku müktesebelerine tamamiyle riayetkârız.Mal ve can ve ırzlarının masuniyeti zaten mukteziyatı diniye,ananatı milliye ve esasatı kanuniyemizden olmakla bu esas kongremizin kanaatı umumiyesiyle de teyit olunmuştur.

6- Düveli İtilafiye'ce mütarekenin imza olunduğu 30 Teşrinievvel sene 34 tarihindeki hududumuz dahilinde kalan ve her mıntıkasında olduğu gibi Şarki Anadolu vilayetlerinde de ekseriyeti kahireyi İslamlar teşkil eden ve harsi,iktisadi tefevvuku Müslümanlara ait bulunan ve yekdiğerinden gayri kabili infikak özkardeş olan din ve ırkdaşlarımızla meskûn memalikimizin mukasaması nazariyesinden bilküllüye sarfınazarla mevcudiyetimize,hukuku tarihiye,ırkıye ve diniyemize riayet edilmesine ve bunlara muşayir teşebbüslerin terviç olunmamasına ve bu suretle tamamiyle hak ve adle müstenit bir karara intizar olunur.

345

346

BELGE NO: 1738

7- Milletimiz insani,asri gayeleri tebcil ve fenni,sınai ve iktisadi hal ve ihtiyacımızı takdir eder.Binaenaleyh devlet ve milletimizin dahili ve harici istiklâli ve vatanımızın temamisi mahfuz kalmak şartıyle altıncı maddede müserrah hudut dahilinde milliyet esaslarına riayetkâr ve memleketimize karşı istilâ emeli beslemeyen herhangi devletin fenni,sınai,iktisadi muavenetini memnuniyetle karşılarız ve bu şeraiti adile ve insaniyeyi muhtevi bir sulhun da acilen takarrürü selâmeti beşer ve sükunu âlem namına ahs-ı amâli milliyemizdir.

8- Milletimizin kendi mukadderatını bizzat tayin ettiği bu tarihi devirde hükümeti merkeziyemizin iradei milliyeye tabi olması zaruridir.

Çünkü: İradei milliyeye gayrı müstenit herhangi bir heyeti hükümetin indi ve şahsi mukarreratı milletçe müta olmadıktan başka haricen de muteber olmadığı ve olamayacağı şimdiye kadar mesbuku efâl ve netayic ile sabit olmuştur.Binaenaleyh milletin içinde bulunduğu hali zaaret ve endişeden kurtulmak çarelerine bizzat tevessülune haact kalmadan hükümeti merkeziyemizin Meclisi Milliyi hemen ve bilâ ifateian toplaması ve bu suretle mukadderatı millet ve memleket hakkında ittihaz eyleyeceği bilcümle mukarreratı Meclisi Milli'nin murakabasına arz etmesi mecburidir.

9- Vatanımızın maruz kaldığı alam ve hadisat ile ve tamamen aynı maksatla vicdanı milliyeden doğan cemiyetlerin ittihat ve ittifakından hasıl olan kitleyi umumiye bu kere şarki Anadolu Müdafaayı Hukuk Cemiyeti Ünvanı ile tevsim olunmuştur.İşbu cemiyet her türlü fırkacılık ceryanlarından külliyen aridir.Bilcümle İslam vatandaşları cemiyetin azayı tabiiyyesindendir.

10- Kongre tarafından müntehipoir (Heyeti Temsiliye) kabul ve köylerden bilitibar vilâyat merakizine kadar mevcut teşkilatı milliye tevhit ve teyit olunmuştur.

KONGRE HEYETİ

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 6
Dosya No: 1335/4-2
Fihrist NO: 12-8, 12-9

367

348

BELGE NO: 1738

Erzurum

7 Ağustos 1919

ŞARKİ ANADOLU MÜDAFAAYI HUKUK DERNEĞİ

Şerki Anadolu İlleri Erzurum Kongresi Beyannamesidir.

Mütarekenin yapılmasından sonra gittikçe artan sözleşmeyi bozan işlemler ve İzmir,Antalya,Adana ve yöresi gibi memleketimizin önemli parçalarının eylemli olarak ele geçirilmesi ve Aydın ilinde yapılan katlanılmaz Yunan faciaları ve Ermeniler'in Kafkasya içinde sınırlarımıza kadar dayanan soykırım ve islamların yokedilmesi politikasıyla yayılma hazırlıkları ve Karadeniz kıyısında Pontüs hayalini gerçekleştirmek amacıyla hazırlıklar yapılması ve yalnızca bu amaçla Rusya kıyılarından akın akın göçmen adı altında gelen yabancı Rumlar'ın ve bu arada silahlı eşkiya çetelerinin gönderilmesi ve getirilmesi gibi olaylar karşısında kutsal vatanın parçalanması ve dağılma tehlikesini gören ulusumuz hiçbir milli iradeye dayanmayan Hükümeti Merkeziyemiz'in bu acılara ve facialara çare bulamayacağına uğursuz benzerleriyle konuya varmış ve bir çok etkenler altında belki daha acı ve sindirilemez ve kabul edilemez kararlara da başeğeceğinden tamamiyle kuşkulubulunuyor.

Bundan dolayı kendini en yakın ve en kanlı tehlikeler karşısında gören şarki Anadolu illerinin kutsal değerlerini kendilerince korunması amacıyla her yönden ulusal vicdandan doğmuş derneklerin katılmasıyla sonradan toplanmış olan Erzurum Kongresi 7 Ağustos-yıl 1919 tarihinde çalışmasına son vererek Tanrı'nın lütfü ile aşağıdaki kararları aldı:

1. Trabzon ili ve Canik Sancağı'yla doğu illeri adını taşıyan Erzurum,Sivas,Diyarbakır,Elâzığ,Van,Bitlis illeri bu saha içindeki bağımsız livalar hiçbir neden ve vesile ile birbirinden ve Osmanlı toplumundan ayrılmak olanağı düşünülmeyen bir bütündür.

Mutluluk ve mutsuzlukta birliği kabul ve kadere üzerinde aynı amacı hedef sayar.Bu bölgede yaşayan bütün İslam ögeler

148

350

birbirlerine karşı karşılıklı bir özveri duygusu ile dolu ve soy ve sosyal durumlarına saygılı öz kardeştirler.

2. Osmanlı vatanının bütünlüğü ve ulusal bağımsızlığımızın sağlanması ve saltanat ve hilafet makamının korunması için Kuvayı Milliye'yi etken ve ulusal iradeyi egemen kılmak esastır.

3. Her türlü işgal ve karışma, Rumluk ve Ermenilik oluşturma amacına dönük sayılacağından, birlikte savunma ve direnme esas kabul edilmiştir. Siyasal egemenlik ve toplum dengesini bozacak surette Hristiyan ögelere yeni bir takım ayrıcalık verilmesi kabul edilmeyecektir.

4. Hükümeti Merkeziye'nin bir devlet baskısı karşısında buraları terk ve savsama zorunda kalması olasılığına göre hilafet ve saltanat makamına bağlılığı ve varlık ve ulusal haklara kefalet eden önlem ve kararlar alınmıştır.

5. Vatanımızda ötedenberi birlikte yaşadığımız Müslüman olmayan ögelerin Osmanlı Devleti Yasaları ile doğrulanmış, kazanılmış haklarına tümüyle saygı duymaktayız. Mal ve can ve ırzlarının korunması zaten dinsel gerekler, ulusal gelenekler ve yasalarımızın esaslarından olmakla bu esas kongremizin genel kanısıyla da doğrulanmıştır.

6. İtilâf Devletleri'nce mütarekenin imza olunduğu 30 - Ekim 1918 tarihindeki sınırımız içerisinde kalan ve her bölgesinde olduğu gibi Doğu Anadolu illerinde de ezici çoğunluğu İslamlardan oluşan ve kültürü, ekonomik üstünlüğü Müslümanların olan ve birbirinden ayrılmaları olanaksız öz kardeş olan din ve soydaşlarımızın oturmakta bulunduğu ülkemizin bölünmesi görüşünden tümüyle vazgeçmekle varlığımıza tarihsel, soysal ve dinsel haklarımıza saygı gösterilmesine ve bunlara aykırı girişimlerin tutulmasına ve böylece bütünü ile hak ve adalete dayalı bir karar beklenir.

7. Ulusumuz insancıl, çağdaş amaçları yücelten ve fenne uygun, sanat ile ilgili ve ekonomik durum ve gereksinmemizi değerlendirir. Bundan dolayı kamu ve ulusumuzun iç ve dış bağımsızlığı ve vatanımızın bütünlüğü saklı kalmak koşulu ile altıncı maddede açıklanan sınır içerisinde ulusal esaslara say-

352

gılı ve ülkemize karşı yayılma isteği beslemeyen herhangi bir devletin fenne uygun,sanat ile ilgili ekonomik yardımını kıvançla karşılarız ve bu hakça ve insanca koşulları içeren bir barışın da ivedi karar altına alınması insanlığın esenliği ve Dünya'nın dirlik ve düzenliği adına alacağımız ulusal isteğimizdir.

8. Ulusların kendi kaderlerini kendilerinin belirttikleri bu tarihsel çağda Hükümeti Merkeziyemizin ulusal iradeye bağlı olması zorunludur.Çünkü: Milli iradeye dayanmayan herhangi bir hükümet kurulunun kendine göre ve kişisel kararlarına ulusça uyulmadıktan başka dışarıda da geçerli olmadığı ve olamayacağı şimdiye kadar belgelenmiş,işlev ve sonuçlarıyla tanıtlanmıştır.Bundan dolayı ulusun içinde bulunduğu sıkıntı ve kuşkudan kurtulmak çarelerine kendisinin girişmesine gerek kalmadan hükümeti merkeziyemizin ulusal meclisi hemen ve bir an kaybetmeden toplaması ve bu suretle ulusun kaderi ve ülke için alacağı bütün kararları Ulusal Meclis'in denetimine sunması zorunludur.

9. Yurdumuzun uğradığı acılar ve olaylar ile ve bütünüyle aynı amaç ve ulusal vicdandan doğan derneklerin birleşmesinden ve bağdaşmasından meydana gelen genel kitle bu kez (Şarki Anadolu Müdafaayı Hukuk Cemiyeti) Doğu Anadolu Müdafaayı Hukuk Derneği adıyla adlandırılmıştır.İşbu dernek her türlü particilik akımlarından tamamen arınmıştır.Bütün İslam vatandaşlar,derneğin tabii üyesindendir.

10. Kongre tarafından seçilen bir (Heyeti Temsiliye) temsilciler heyeti kabul ve köylerden başlamak üzere il merkezlerine kadar kurulmuş olan Teşkilatı Milliye (ulusal örgüt) birleştirilmiş ve gerçekleştirilmiştir.

KONGRE HEYETİ

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 6
Dosya No: 1335/4-2
Fihrist No: 12-8, 12-9

353

354

A	
D	[illegible]
F	[illegible]

356

BELGE NO : 1739

Şifre

Erzurum
28/8/335

Sivas'ta Üçüncü Kolordu Kumandanı
Miralay Selahattin Beyefendiye

1. Erzurum Kongresi tarafından şarki anadolu vilâyeti namına Sivas Umumi Kongresi'ne iştirak etmek üzere heyeti temsiliyeden memur edilen zevat yarın üç binek,bir kamyon otomobili ile buradan hareket edeceklerdir.Bu zevat Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'yle,Rauf Beyefendi,Erzurum Ülemasından Raif Efendi,Erzincan'dan Şeyh Fevzi Efendidir.

2. Bu meyanda tebdilhavalı ve mezun olmak üzere heyeti müşarünileyh ile beraber Sivas'a gidecek iki ümera beş zabit vardır. Ayrıca Bitlis valiî sabıkı Mazhar,İzmit mutasarrıfı sabıkı Süreyya Beylerle sivil ihtiyat zabitanından bir zat vardır.

3. Heyeti temsiliye azası buradan büyük ve parlak bir nümayişi milli ile teşyi edilecekleri cihetle orada dahi yar ve ağyara karşı bilhassa parlak ve milli bir istikbal ihzar buyurulması rica olunur.

Ve otomobillerin yürüyüş kabiliyeti muhtelif olacağı cihetle,Hafik'te toplu bir vaziyete girince oradan hareketlerini tanzim edeceklerdir.Binaenaleyh hareketlerini tam zamanında bildirmek üzere Hafik'e bir memur-u mahsus izam kılınması ve bilvücuh mazharı teshilat olmaları hakkında mıntıkayı alileri hududundaki alakadarane tebligatı mahremane ifasını arzeylerim.

Acele Kısaca Erzincan Kumandanlığına ve kolorduya yazılacaktır.

Onbeşinci Kolordu Kumandanı
Mirliva Kazım Karabekir
İmza

Arşiv No : Atatürk
Dolap No : Özel
Göz No : 1
Klasör No : 6
Dosya No : 1335/5-2
Fihrist No: 25

357

358

BELGE NO : 1739

Şifre

Erzurum

28/8/1919

Sivas'ta 3 ncü Kolordu Komutanı
Albay Selâhattin Beyefendiye

1. Erzurum Kongresi'nce Doğu Anadolu illeri adına Sivas genel kongresine katılmak üzere Heyet-i Temsiliye'den görevlendirilen kişiler yarın üç binek,bir kamyon otomobili ile buradan hareket edeceklerdir.Bu kişiler Mustafa Kemal Paşa ile Rauf Beyefendi,Erzurum bilginlerinden Raif Efendi,Erzincan'dan Şeyh Fevzi Efendidir.

2. Bu arada hava değişimli ve izinli olmak üzere kurul üyeleri ile beraber Sivas'a gidecek iki ümera beş subay vardır.Ayrıca Bitlis eski valisi Mazhar,İzmit eski mutasarrıfı (Kaymakam) Süreyya beylerle sivil yedek subaylardan bir kişi vardır.

3. Heyet-i Temsiliye üyeleri buradan büyük ve parlak bir ulusal gösteri ile uğurlanacaklarından orada da dost ve düşmana karşı özellikle parlak ve ulusal bir karşılama hazırlanması rica olunur.

Ve otomobillerin yürüyüş yeteneği çeşitli olacağından Hafik'te toplu bir duruma girince oradan hareketlerini düzenleyeceklerdir.Bundan dolayı hareketlerini tam zamanında bildirmek üzere Hafik'e bir özel görevli gönderilmesi ve kendilerine kolaylık gösterilmesi için bölgeniz sınırındaki ilgililere gizli bilgi verilmesini arz eylerim.

İvedi kısaca Erzincan komutanlığına ve
Kolorduya yazılacaktır.

Şifre ile yerlerine
yazıldı
28 Minh

15 nci Kolordu Komutanı
Tuğgeneral
Kâzım Karabekir
İmza

Arşiv No : Atatürk
Dolap No : Özel
Göz No : 1
Klasör No : 6
Dosya No : 1335/5-2
Fihrist No: 25

355

38

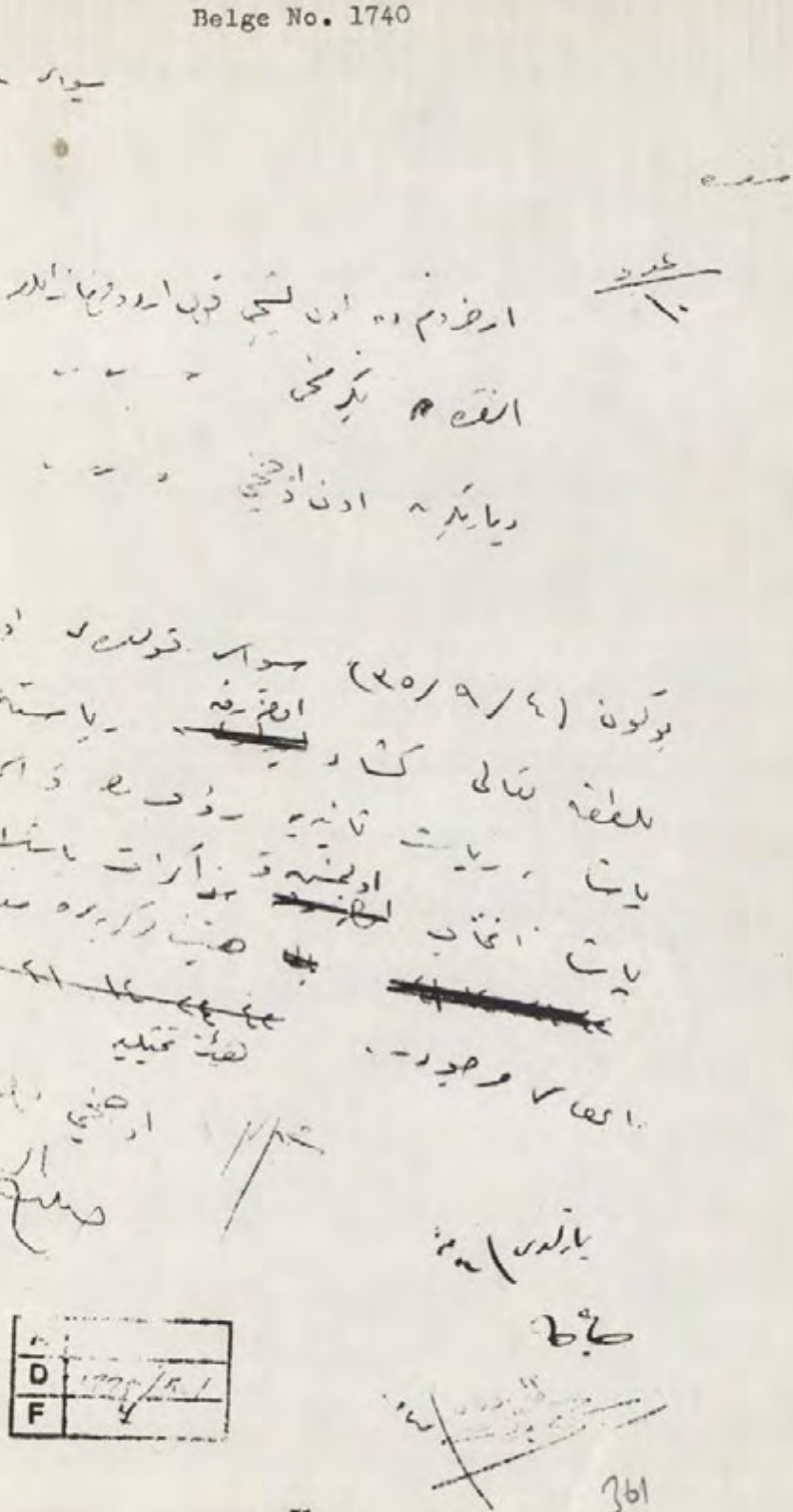

362

BELGE NO : 1740

Şifre

Adet
10

Sivas
4/9/35

Erzurum'da on beşinci Kolordu Kumandanlığına
Ankara'da Yirminci Kolordu Kumandanlığına
Diyarbekir'de Onüçüncü Kolordu Kumandanlığına

Bu gün (4/9/35) Sivas Kongresi üç sonra da bilütfihi Tealâ küşat olunarak riyasete Mustafa Kemal Paşa,riyaset saniyeye Rauf bey ve İsmail Fadıl paşa intihap olunmuş ve müzakarat başlamıştır.

Heyeti merkeziyelere malumat itası marcudur.

Üçüncü Kolordu Kumandanı
Selâhattin

Heyeti Temsiliyeye
Yazıldı 4 Minh
K.13 K. imza 5/4 Minh

Mustafa Kemal
imzası

Arşiv No : Atatürk
Dolap No : Özel
Göz No : 1
Klasör No: 5
Dosya No : 1335/5-1
Fihrist No: 7

363

364

BELGE NO : 1740

Şifre
Adet : 10

Sivas

4/9/1919

Erzurum'da Onbaşinci Kolordu Komutanlığına
Ankara'da Yirminci Kolordu Komutanlığına
Diyarbakır'da Onüçüncü Kolordu Komutanlığına

Bugün (4 Eylül 1919) Sivas Kongresi üç sonrada (saat:15.00) Allah'ın izni ile açılarak Başkanlığına Mustafa Kemal Paşa, İkinci Başkanlığına Rauf Bey ve İsmail Fadıl Paşa seçilmiş ve konuşmalar başlamıştır.

Heyet-i Merkeziye'lere bilgi verilmesi rica olunur.

Hey'eti Temsiliyeye
Mustafa Kemal imzası

Üçüncü Kolordu Komutanı
Selahattin

Yazıldı.4 Minh.
13.Kor.K. 5/4 Minh
İmza

Arşiv No : Atatürk
Dolap No : Özel
Göz No : 1
Klasör No : 5
Dosya No : 1335/5-1
Fihrist No: 7

365

366

انقره
٢٦/١٠/٧

حضرت فؤاد پاشا حضرتلرینه

4242
28
1

قانون ٤٤٦ نك نظامنامه وضعیت سیاسیه سی حقنده محاکمه سی

دول متفقه نك تورکیایه صلح عقدی ایچون قانون اساسی نظامنامه سنه موافق کوسترمکلری مطلوب و تهالك متفقه اولسه
و تورکیا صلحی غیر مبهم برنیاز یکه یقلیجه ایلشدر .

دول متفقه نك بحیه سنه دیرلر فقط وجوده کتیرمیه لر و انقره دن بزم صلحمز ایچون اساسی اتخاذ ایتمکلری آکلاشیلمشدر .
بوحاله الیوم شغال اولنان بولغارستان طیکیا دار و غ — رشید خطی و آیدین ویلایتی بولغاریه متعلق بر نقطه یه تنازل ایتمکلری
هیچ بر وقت یك — هلهانکی بر آلدانجی ساسکه اولنمه — اشغال ایدن دولتلر و ترکی و بولغارلرك انقره جماعتنه
تورکیا استیلاف ایتمکه رضا ایدیلر . بولغارلر رومیلی اولدیغی حالده متفقه آرزوسنه بر سد دیرلر کوستردیلر و آلبانیا
شیدا ایدی . فقط بولغارلرك انقره یه ترکی کلیوقدر . وضوح ایله ایلك دفعه نازلر ایدیلمشدر بولونه تورکیا و
قره دکز جماعتنك انقره یه تورکیا و رومیلی و بحر مارمره اسلام بندلك فریادی و تورکلرك تابعیتی ایچون ظاهر
سیدانشدر . فرانسه و ایتالیانك شرقه اوزانمق جیب ایتمشدر . بازجیه بولغارلر ایچون متفقه آرزوسنه مدقت انتظار
حالده اولمسه بوندن صلحمزه تأخیر ایدیلر سیدانشدر .

بالتیك موقفیاتی حربیه و صلحمزك عقدینه الاکم بر مانع اولدی . بو جهتك قانون اساسی نظامنامه صلحمزك تعجیل ایچون
اولمقه موقفیاتك خودبخود اولمه بر سرعت توسعی بالکلی بر سبب تأخیر اولمشدر . بالتیك حرکاتك بزم صلحمزك عقدینه
تأثیر ایتمسی بیله . صلح شرائطنی اولدیغی کبی قبول ایتمه تأخیر ایتمه قبول ایتمه چکمزك شبهه لی بولنمشدر . فقط حالك
مستعدلنك زمستان صلح سوچیله مقاومت ایتمه چکمزه دائر بر تأثیر بولنمشدر . دوام ایدیلمه لر و آنلرك ده کیجه و سنجاقلرك
کیجه لرك مقتضی موجود در . رشید پاشا محق شبهه لری دهاز یاده ازاله ایدیلمه لر اولمشدر . دیگر طرفدن
بزم صلحمز عقد ایتمسه اولسه بیله . بالتیك موقفیاتی بزه تماماً اینجی تیاره . اورو پانك وضعیتی نه تاکتیکه ایله چکمز
مثلا بالتیك دیکه ایله تماماً ایدیلمشدر با اجماعی و یا سیاسی بر توجیه حرکاته و یا اوزاق سینه صلحا مخالف مجبور اولمشدر .

367

368

[illegible]

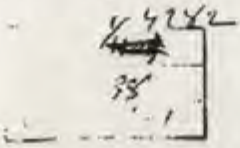

توپ‌های اسباب مقاومت اصافیه نه ایده

[illegible]

370

[illegible]

371

372

[illegible]

[illegible]

1/6242
75
1-3

373

334

BELGE-NO 1741

Ankara
7/1/36

Ali Fuat Paşa Hazretlerine

Kanunsani 336 nihayetinde vaziyet-i siyasiyemizin muhakemesi.

Düveli müttefikanın Türkiye ile sulh akdi için kânunevvel nihayetlerine doğru gösterdikleri alaka ve tehalük müntafi olmuş ve Türkiye sulhü gayri muayyen bir zamana yeniden talik edilmiştir.

Düveli müttefikanın bir buçuk seneden beri fiilen vücuda getirilen emr-i vakileri bizim sulhümüz için esas ittihaz etmek istedikleri anlaşılmıştır.Bu halde elyevm işgal altında bulunan Kilikya ve Urfa-Maraş hattı ve Aydın vilayeti ile bu iki kıt'a-i meşguleye mütevazi bir Antalya hinterlandının herhangi bir aldatıcı maske altında işgal eden devletlere terki ve boğazların İngiliz hakimiyetine tevdii istihdaf edilmekte idi.Boğazlardan maada olan şerait müttefikler arasında bir seneden beri görüşülmüş ve alışılmış şeylerdi.Fakat boğazların İngiltere'ye terki gibi bu kadar vuzuh ile ilk defa tebarüz eden mesele bütün Türkiye ve Karadeniz hakimiyetinin İngiltere'ye tevdii demek olduğundan İslâm tabasının feryadı ve Türklerin meyus edilmesi gibi zahiri sebepler altında,Fransa ve İtalya'nın şiddetle itirazını celbetmiştir.Binaenaleyh boğazlar için müttefikler arasında mutabakat-ı efkâr hasıl olmamış bulunması sulhumuzu tehir eden bir sebep olmuştur.

Bolşevik muvaffakiyat-ı harbiyesi de sulhumüzün akdine en mühim bir mani oldu.Bu ihtimal kânunevvel zarfında sulhumüzün taciline bir sebep addolunurken muvaffakiyatın fevk-el memul bir süratle tevessüü bir sebeb-i tehir olmuştur.Bolşevik harekâtının bizim sulhumüzün akdine tesir etmesinin sebebi,sulh şeraiti ne olursa olsun teslimiyet-i tamme ile kabul edeceğimizin şüpheli bulunmasıdır.Filhakika memalik-i meşgulenin terki zemininde bir sulha silahla mukavemet edeceğimize dair Yunanlılarla devam eden

375

376

muharebe-i milliye ve Anadolu'daki heyecan ve istihzarat gibi emarat-ı muknia mevcuttur.Maraş hadisatı muhtemel şüpheleri daha ziyade izale edecek olsa gerektir.Diğer taraftan bizim sulhümüz akdedilmiş olsa bile,Bolşevik muvaffakiyatı bize temas ettiği zaman,Avrupa'nın vaziyeti yine nezaket kesbedecektir.Çünkü Bolşevikler ile temas eden millet ya içtimaî veya siyasi bir tevhid-i harekâtı veya onun seyline müsellehan muhalefete mecbur olmuştur.Bizim de iki şıktan birini intihap etmekliğimiz lazımdır ki düvel-i müttefikanın bizim bolşeviklere karşı sulh muhalefetimizi ümid edebilmeleri için birçok fedakarlıklarda bulunmaları ve lâakal bir seneden beri muvakkaten işgal altında bulundurdukları memalik-i gayri arabiyeyi bize iâde etmeleri icap eder.İngiltere,Fransa,İtalya ve Yunanistan için ızdırar-ı tam altında karar verebileceklerdir.Ve bu gün düvel-i itilafiyenin kendilerini böyle bir ızdırara mahkûm görmedikleri muhakkaktır. Bizi tatmin ciheti mevzu-u bahis olmazsa bizi kahretmeye ve binaenaleyh evvel emirde bütün esbab-ı mukavemetimizi kırmaya karar vermek lazımdır.

Türkiye'nin esbab-ı mukavemetini imha etmek tedabiri

Bu tedabirin birincisi Türkiye'nin kat'i bir surette ihata ve muhasarasıdır.Türkiye Elyevm Adalar Denizi ve Karadeniz sevahilinde ve Avrupa cephesinde kuvvetle berren ve bahren ihata edilmiştir.

Suriye Cephesi Hicaz'dan İskenderun'a kadar İngiltere ve Fransa tarafından kuvvetle,ihtiyaç ile,nifak ile ve halkın teslimiyet-i müteveккilanesiyle muhat addolunabilir.Irak ve İran Cephelerinin maddi bir surette ve suret-i mutlakada mesdud olmayan vaziyetleri seri ve vasi istifadelere tabiaten pek müsait değildir.Mesafeler geniş,ittisalat mefkut ve milletler gayrı müdrik ve zaten dahil-i memlekette işgal altındadır.

Türkiye'nin diğer cephesi Kafkasya'dır ki,gayri müsait sulh şeraitine karşı müsellah mukavemet kudretini kendisine en ziyade bahşeden cephe burasıdır.Türkiye Kafkasya'dan bolşevik istilasını teshil ve onunla tevhid-i harekât etmekle garpten şarka doğru

377

378

Anadolu,Suriye,Irak,İran ve Afganistan ve Hindistan kapılarını müthiş bir surette açmış olacaktır.Bu açık kapıları kapamak için menfaatli taarruzi harekât-ı sevkülceyşiye yapacak kuvvetleri süratle tedarik edemezler.Muktazi müdafaa harekelere ise tabiaten malik değildirler.Böyle harekât ancak Batum'dan mevzu-u bahis olabilir ki,bu halde dahi Kafkasya ile Bahrihazer'in arası tıkanmak için Batum'dan itibaren dört yüz kilometreden fazla uzaklaşmak icap eder.Bu ahval karşısında düveli itilafiye bolşeviklerle Türklerin arasını Kafkas milletleri vasıtasıyla kat'etmek planını bulmuşlardır.Azerbaycan,Ermenistan,Gürcistan,belki şimali Kafkas Hükümetlerinin istiklallerini tasdik ederek onları celbettiler.Şimdi bolşeviklerle vuruşmalarını bir emr-i vaki yapmak için onları her suretle teşvik ve takviye etmektedirler.Bundan maada bizzat kuvvet sevkine de başlamışlardır ki,bu kuvvet tesiriyle hem bolşeviklerle müsademeyitesri etmek ve hem de Kafkas milletlerinin gerek Türklerle ve gerek bolşeviklerle herhangi bir temaslarını men' ve mürakabe eylemek fikrindedirler.Plan kemal-i ciddiyet ve fart-ı istical ile tatbik olunmaktadır.

Eğer bu plan muvaffak olur ve Kafkas milletlerinin bize karşı kat'i bir sed vaziyetini almasıyla memleketimiz mahsur kalırsa artık Türkiye için esbab-ı mukavemet esasından yıkılmış olur. Ondan sonra mevcudiyet-i siyasiyelerini tamamen zayi edebilecek olan Anadolu Türkleri düvel-i itilafiye zabitleri kumandası altında müstemleke askeri olarak ordular teşkil edecek hem Kafkasya milletlerinin itilaf itaatında tutulmasını ve hem bolşevik istilasının durdurulmasını temin için kan dökeceklerdir.Bu halde düvel-i itilafiyeye teslimiyet-i mutlaka halinde dahi Türkler için fedayı nefsetmekten kurtulmak emin değildir.

Binaenaleyh Kafkasya seddinin yapılmasını Türkiye'nin mahv-ı kat'isi projesi addedip bu seddi düvel-i itilafiyeye yaptırmamak için en son vasıtalara müracaat etmek ve bu uğurda her türlü tehlikeleri de göze aldırmak mecburiyetindeyiz.Esbab-ı mukavemetimizi imha edecek tedabirin ikincisi fiilen mevcut olan idare-i müşterekeden bilistifade Türkiye'yi dahilinden oyarak inhidam ettirmektir.Bu hususta memlekette mevcut olan nifak-ı siyasi itilafın elinde gayet iyi bir vasıtadır.İtilafçılar bu

378

38

vasıtadan ve bazı makamatın teslimiyet-i mutlaka temayülatından istifade ederek çalışmaktadırlar.Tabii ilk işler Kuvayı Milliyenin inhilâlini ve Türkiye elinde kalan esleha ve cephanenin gayri kabili istifade kılınmasını evvel emirde temin etmektir.

Birinci derecede Kafkasya planını ve ikinci derecede inhidam-ı dahiliyi temine muktazi zamanı itilafiyun ancak zayıf ve müteredd it hükümetler sayesinde temin edebilirler.Çünkü bu kabil hükümetler itilaf tazyikine serfüru ederek kuvayı dahiliyenin inkişafını pek ziyade tahdit ettiği gibi efkâr-ı umumiyeyi mütemadiyen havf ve endişe içinde tutarak resmi ve gayri resmi mukarrerat ittihazına sureti katiyede mani olurlar.Bundan maada düvel-i itilafiye İstanbul'un şayan-ı nazar olan bütün zevatiyle dahili harici akla gelebilecek bütün mahafili ile bilvasıta temas ederek millete bilâ inkıta gayri vazih ve gayri sahih ümitler telkin etmektedirler.Bu telkinat dahi zayıf bir hükümetin bahşettiği zamanı tezyid ve teshil etmektedir. Bu suretle kazanılan zamanlardan istifade ederek itilafiyun nihayet Türkiye'nin muhasarası ve inhidam-ı dahilisi tedabirini ikmal edecekler ve ondan sonra maskelerini birden bire atarak İstanbul'da vâsi mikyasta tevkifata,mahsur Türkiye'nin muhtelif cephelerinde tahşidata ve abluka tedabirine başlayacaklar ve aynı zamanda hükm-ü idam mahiyetinde şerait-i sulhiyelerini tebliğ edeceklerdir.

İşte Şubat 336'da aleyhimize tatbik edilmekte olduğunu gördüğümüz plan budur.Bu planın teşrihi bize teveccüh eden tedabir ve vezaiff göstermektedir.Bu tedabir berveçhi atidir.

Şark cephesinde resmî veya gayri resmî seferberlik yaparak Kafkas seddini arkadan yıkacak tahşidata başlamak; yeni Kafkas hükümetleri ile ve bilhassa Azerbaycan ve Dağıstan gibi İslâm hükümetleriyle müstacelen temasa gelerek itilaf planına karşı kararlarını ve vaziyetlerini anlamak; Kafkas milletleri bize sed olmaya karar verdikleri halde harekât-ı taarruziyemizi tevhid için bolşeviklerle anlaşmak; dahilen teşkilatı milliyeyi son derecede tevsi ve takviye ve esleha ve cephane ve malzememizi vermemek için silâh istimal etmektir.

381

382

BELGE-NO. 1741

En mühim vazife ise, itilâfın zaman kazanmasına meydan vermemek ve onu maskesini atıp memleketin bütün anasır-ı mukavemetini tevhid edecek vesile itasına icbar eylemektir. Bunu ancak vaziyeti bu suretle muhakeme eden kat'i karar sahibi bir hükümet yapabilir. Zaten şark cephesinde kuvvet istihzaratı ve şiddetle mukavemet gibi bazı nukat münhasıran böyle bir hükümet hudutlara müteallik sulh şeraitimizi ve bu şeraitin kabulünü tehire takatimiz kalmadığını resmen ilân ile beraber hıtta-i şarkiyeye müteallik yukarıdaki tedabire ve memleketin hin-i hacette Anadolu'dan idaresini mümkün kılacak ihzarat-ı saireye bilfiil tevessül edildiğini de izhar eyler. Buna karşı itilafçılar kat'i niyetlerini irae etmek mecburiyetindedirler. Eğer bu niyet bizimle müsademeyi kabul suretinde tecelli ederse, biz bu müsademeye iki ay sonra vaki olacağından daha müsait şerait dahilinde ve itilaf manzumesinin hazırlığını daha ikmal etmemiş bulunduğu zamanda dahil olacağız.

Müdafaai hukuk cemiyeti için müstacel bir vazife, vaziyet-i siyasiyenin icabatına muvafık tedabiri hükümetle tam bir mutabakat-ı efkâr dahilinde ittihaza imkân olup olmadığını bir an evvel kestirmektir. Eğer böyle bir hükümet ihdasına imkân yoksa-maatteessüf ümit bahş olmaya sebep görünmüyor-aldanmayarak bu vaziyeti şimdiden müşahede ve kabul etmeliyiz. Bunun üzerine ittihaz edeceğimiz tedbir, Heyeti Temsiliye arkadaşlarımızı derhal İstanbul'dan çekmek, derhal Kafkas milletlerine müracaat etmek ve derhal yukarıda bildirilen tedabire gayri resmi fakat fiili olarak teşebbüs etmektir. Bu hattı hareket dahilinde dahili ve harici inkıta-ı münasebatın ne vakit ve ne suretle vukua geleceğini tahmin etmek kabil değildir. Fakat işler bir defa bu yola girdikten sonra ınkıta-ı münasebat her halde uzak görülmemelidir.

Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk
Cemiyeti Heyeti Temsiliyesi
namına
Mustafa Kemal

Arşiv No : 1/4282
Dolap No : 10
Göz No : 2
Klasör No : 580
Dosya No : 38
Fihrist No: 1, 1-1, 1-2, 1-3

383

384

BELGE NO : 1741

Ali Fuat Paşa Hazretlerine

Ocak 1920 sonunda siyasal durumumuzun incelenmesi Müttefik devletlerin Türkiye ile barış yapması için Aralık sonlarına doğru gösterdikleri ilgi ve istek mantıklı olmuş ve Türkiye barışı belirsiz bir zamana yeniden ertelenmiştir.

Birleşik Devletler'in birbuçuk yıldan beri eylem olarak meydana getirilen oldubittileri bizim barışımız için esas almak istedikleri anlaşılmıştır.Bu halde bugün düşman elinde bulunan Kilikya ve Urfa-Maraş hattı ve Aydın ili ile düşman elinde bulunan bu iki yurt parçasına paralel bir Antalya liman çevresinin herhangi bir aldatıcı maske altında ele geçiren devletlere bırakılması ve boğazların İngiliz egemenliğine verilmesi amaçlanmakta idi.Boğazlardan gayri olan koşullar müttefikler arasında bir yıldanberi görüşülmüş ve alışılmış şeyler idi.Ancak boğazların İngiltere'ye bırakılması gibi bu denli açıklıkla ilk kez beliren sorun bütün Türkiye ve Karadeniz egemenliğinin İngiltere'ye verilmesi demek olduğundan İslam uyrukluların feryadı ve Türklerin mutsuz edilmesi gibi yapmacık nedenler altında Fransa ve İtalya'nın şiddetle karşı durmasını üstüne çekmiştir. Bundan dolayı boğazlar için müttefikler arasında görüş birliği meydana gelmemiş bulunması barışımızı geçiktiren bir neden olmuştur.Bolşevik savaş başarıları da barışımızın yapılmasına en önemli bir engel oldu.Bu olasılık aralık içerisinde barışın çabuklaştırılmasına bir neden sayılırken başarılarını umulmayan bir çabuklukla genişlemesi aksine bir gecikme nedeni olmuştur. Bolşevik harekâtının bizim barışımızın yapılmasına etki etmesinin nedeni,sulh koşulları ne olursa olsun tam teslimiyet ile kabul edeceğimizin kuşkulu bulunmasıdır.Gerçekten düşman eline geçmiş yerlerin bırakılması konusunda bir sulha silahla karşı koyacağımız üzerinde Yunanlılarla süregelen ulusal savaş ve Anadolu'daki heyecan ve hazırlıklar gibi inandırıcı belirtiler vardır. Maraş olayları olası kuşkuları daha çok giderecek olsa gerektir. Diğer yönden bizim barışımız yapılmış olsa bile Bolşevik başarıları bize değindiği zaman Avrupa'nın durumu yine nezaket kazanacaktır.Çünkü Bolşevikler ile temas eden millet ya toplumsal veya

385

386

siyasal bir iş birliğini veya onun şiddetine silahlı olarak karşı koymaya zorunlu olmuştur.

Bizim de iki yoldan birini seçmemiz gerekir ki,Müttefik Devletler'in bizim Bolşeviklere karşı,barışa karşı çıkmamızı umut edebilmeleri için bir çok özverilerde bulunmaları ve en az bir yıldanberi geçici olarak ellerinde bulundurdukları Arap olmayan memleketleri bize geri vermeleri gerekir.İngiltere,Fransa,İtalya ve Yunanistan için tam bir zorunluk altında karar verebileceklerdir.Ve bugün İtilaf Devletleri'nin kendilerini böyle bir zorunluğa mahkûm görmedikleri kesindir.Bizi kandırma yönü sözkonusu olmazsa bizi yok etmeye ve bundan dolayı ilk önce bütün direniş nedenlerimizi kırmaya karar vermek gerekir.

Türkiye'nin direnme nedenlerini yok etmek önlemleri

Bu önlemlerin birincisi Türkiye'nin kesin bir surette kuşatılması ve sarılmasıdır.Türkiye bu gün Adalardenizi ve Karadeniz kıyılarında ve Avrupa Cephesi'nde kuvvetle karadan ve denizden kuşatılmıştır.Suriye Cephesi Hicaz'dan İskenderun'a kadar İngiltere ve Fransa tarafından kuvvetle,gereksinme ile bozgunculukla ve halkın işi oluruna bırakarak teslim olmasıyla çevrilmiş sayılabilir.Irak ve İran Cephelerinin maddi bir surette ve kesin olarak kapalı olmayan durumları çabuk ve geniş yararlanmalara doğal olarak pek elverişli değildir.Mesafeler geniş,ulaşım yok,uluslar anlayışsız ve zaten ülkenin içi işgal altındadır.

Türkiye'nin diğer cephesi Kafkasya'dır ki,elverişsiz barış koşullarına karşı silahlı direniş gücünü kendisine en çok veren cephe burasıdır.Türkiye Kafkasya'dan Bolşevik yayılmasını kolaylaştırmak ve onunla işbirliği etmekle Batı'dan Doğu'ya doğru Anadolu,Suriye,Irak,İran ve Afganistan ve Hindistan kapılarını,gaşılacak bir surette açmış olacaktır.Bu açık kapıları kapamak için müttefikler taarruz amaçlı stratejik harekât yapacak kuvvetleri çabuk olarak sağlayamazlar.Gerekli hareket üslerine ise doğal olarak sahip değildirler.Böyle harekât,ancak Batum'dan sözkonusu olabilir ki,bu halde bile Kafkasya ile Hazardenizi'nin arası tıkanmak için Batum'dan başlamak üzere dörtyüz kilometreden çok uzaklaşmak gerekir.Bu durumlar karşısında İtilaf Devletleri Bolşevikler ile Türkler'in arasını Kafkas ulusları aracılığı ile kesmek

357

planını bulmuşlardır.Azerbaycan,Ermenistan,Gürcistan,belki Kuzey Kafkas Hükümetleri'nin bağımsızlıklarını onaylayarak onları kendilerine çektiler.Şimdi Bolşevikler'le vuruşmalarını bir oldubitti yapmak için onları her suretle kışkırtmakta ve güçlendirmektedirler.Bundan başka kendileri kuvvet göndermeye başlamışlardır ki,bu kuvvet etkisiyle hem Bolşeviklerle çarpışmayı çabuklaştırmak ve hem de Kafkas Ulusları'nın gerek Türkler'le ve gerek Bolşeviklerle herhangi bir ilişkilerini engellemek ve denetlemek düşüncesindedirler.Plan önemle ve ivedilikle uygulanmaktadır.

Eğer bu plan başarılı olur ve Kafkas Ulusları'nın bize karşı kesin bir engelleme durumu olmasıyla ülkemiz sarılmış kalırsa,artık Türkiye için direniş nedenleri temelinden yıkılmış olur.Ondan sonra siyasal varlıklarını bütünü ile kaybedebilecek olan Anadolu Türkleri İtilaf Devletleri subayları komutası altında sömürge askeri olarak ordular kuracak,hem Kafkasya Ulusları'nın itilaf itaatında tutulmasını ve hem Bolşevik yayılmasının durdurulmasını sağlamak için kan dökeceklerdir.Bu durumda İtilaf Devletleri'ne kesin teslim olma halinde dahi Türkler için canını vermekten kurtulmak güvenli değildir.Buna göre Kafkasya engelinin yapılmasını Türkiye'nin kesinlikle yok olması projesi sayıp,bu engeli İtilaf Devletleri'ne yaptırmamak için en son araçlara başvurmak ve bu uğurda her türlü tehlikeleri de göze aldırmak zorundayız.Direnme nedenlerimizi yok edecek önlemlerin ikincisi eylem olarak varolan ortak yönetimden yararlanarak Türkiye'yi içinden oyarak çökertmektir.Bu konuda ülkede var olan siyasal kışkırtma İtilafın elinde çok iyi bir araçtır.İtilafçılar bu araçtan ve bazı makamların kesin teslimiyet eğiliminden yararlanarak çalışmaktadırlar.Doğal olarak ilk işler Kuvayı Milliye'nin dağılması ve Türkiye elinde kalan silahların ve cephanenin işe yaramaz kılınmasını önceden sağlamaktır.Birinci derecede Kafkasya planını ve ikinci derecede iç çöküntüyü sağlamak için gerekli süreyi,İtilaflar,ancak zayıf ve kararsız hükümetler sayesinde sağlayabiliyorlar.Çünkü bu gibi hükümetler İtilaf baskısına bağeğerek iç güçlerin gelişmesini pek ziyade daralttığı gibi,Kamuoyu'nu ara vermeden korku ve kuşku içinde tutarak resmi ve resmi olmayan kararlar alınmasına kesinlikle engel olurlar.

389

BELGE NO: 1741

Bundan başka İtilaf Devletleri, İstanbul'un ilerigelen bütün kişileriyle iç ve dış akla gelebilecek bütün toplantı yerleri ile aracılarla ilişki kurarak, Ulus'a kesintisiz açık ve gerçek olmayan umutlar aşılamaktadırlar. Bu aşılamalar bile zayıf bir hükümetin verdiği süreyi çoğaltmakta ve kolaylaştırmaktadır. Bu suretle, kazanılan sürelerden yararlanarak İtilaf Devletleri, sonunda Türkiye'nin sarılması ve iç çöküntüsü önlemlerini tamamlayacaklar ve ondan sonra maskelerini birdenbire yere atarak İstanbul'da geniş ölçüde tutuklamalara, sarılmış Türkiye'nin çeşitli çephelerinde yığınaklara ve abluka önlemlerine başlayacaklar ve bununla birlikte idam hükmü niteliğinde barış koşullarını bildireceklerdir. İşte Şubat 1920'de aleyhimize uygulanmakta olduğunu gördüğümüz plan budur. Bu planın açıklanması, bize yönelen önlemleri ve görevleri göstermektedir. Bu önlemler aşağıdadır.

Doğu Cephesi'nde resmi veya resmi olmayan seferberlik yaparak Kafkas engelini arkadan yıkacak yığınaklara başlamak; yeni Kafkas Hükümetleri ile ve özellikle Azerbaycan ve Dağıstan gibi İslam hükümetleri ile ivedi ilişki kurarak İtilaf Planı'na karşı kararlarını ve durumlarını anlamak; Kafkas Ulusları bize engel olmaya karar verdikleri halde taarruz hareketlerini birleştirmek için Bolşeviklerle anlaşmak; ulusal örgütlenmeyi büyük ölçüde yaymak ve desteklemek ve silah ve cephane ve gereçlerimizi vermemek için silah kullanmaktır. En önemli görev ise, İtilaf'ın süre kazanmasına meydan vermemek ve O'nu, maskesini atıp, ülkenin bütün direnme ögelerini birleştirecek olanaklar vermesine zorunlu kılmaktır. Bunu, ancak durumu bu suretle inceleyen kesin karar sahibi bir hükümet yapabilir. Zaten Doğu Cephesi'nde kuvvet hazırlanması ve şiddetli direnme gibi bazı noktalar yalnızca böyle bir hükümet sınırlara ilişkin barış koşullarımızı ve bu koşulların kabulünü geciktirmeye gücümüz kalmadığının resmen ilan ile beraber doğu hattına ilişkin yukarıdaki önlemlere ve ülkenin gereğinde Anadolu'dan yönetilmesini mümkün kılacak diğer hazırlıklara eylem olarak girişildiğini de açıklar. Buna karşı İtilafçılar kesin niyetlerini gidermek zorundadırlar. Eğer bu tasarı bizimle çarpışmayı kabul biçiminde belirirse biz bu çarpışmaya iki ay sonra meydana geleceğinden daha elverişli koşullar içerisinde ve İtilaf sisteminin hazırlığını daha bitirmemiş bulunduğu zamanda gireceğiz.

391

232

BELGE NO :1741

Müdafaayı Hukuk Derneği için ivedi bir görev,siyasal durumun gereklerine uygun önlemleri hükümetle tam bir düşünce uygunluğu içinde olmaya olanak olup olmadığını bir an önce kestirmektir.Eğer böyle bir hükümet çıkarmak olanağı yoksa,ne yazık ki umut verici olmaya neden görünmüyor- aldanmayarak bu duruma şimdiden görmeli ve kabul etmeliyiz.Bunun üzerine alacağımız tedbir,Heyeti Temsiliye arkadaşlarımızı hemen İstanbul'dan çekmek, hemen Kafkas Ulusları'na başvurmak ve derhal yukarıda bildirilen önlemlere resmi olmayan,ancak eylem olarak girişimde bulunmaktır.Bu yoldaki hareket içerisinde içerde ve dışarıda ilişkilerin kesilmesi ne zaman ve ne suretle meydana geleceğini tahmin etmek olanaksızdır.Ancak işler bir kez bu yola girdikten sonra ilişkilerin kesilmesi her halde uzak görülmemelidir.

Anadolu ve Rumeli Müdafaayı Hukuk Cemiyeti
Heyeti Temsiliyesi adına
M.Kemal

Arşiv No : 1/4282
Dolap No : 10
Göz No : 2
Klasör No : 580
Dosya No : 38
Fihrist No: 1,1-1,1-2,1-3

393

384

Belge No. 1742

آنقره

٢٦/٢/٢

تلغراف

1336/13-3
22-4

بالعموم مدافعه حقوقه جمعیتی هیئت مرکزیه و اداره لریه
سیواس قیصری آنکره آناطولو قاریندی مدافعه وطنیه جمعیتی هیئت مرکزیه لریه

مرعشه قیاباشی محله سنده ساکن تلیب زنده واینک حمد خانم اسلاملری
خوبه معصومنك ناصحه یه اتفاق ایلمسنه و برچوق خانماندانك
سوقیله سنده غیابه کلدیك خانه سنده آچیلن باغچالرده و باشقه یرده
اما ایچون اسلام محلاتنه سلطانه صالدیرانه و شهرلره وقوع بولانه
مصادماته اشتراك اتشام قدر سنده دشمن تلف ایتمك موقعه
اولدیغی و اتشام اوزری ایچون ایسه ایسه تلی حمد زلره
محافظه عصمه و جانه قیصریه سلوه صایلیسه بولنانه مجاهدینه
اسلامیه صفوفنه التحاقله بالفعل مصادماته اشتراك ایتمکده بولندیغی
بیلدیرلمشدر. [redacted]

[redacted] تکالیفی سایه سنده محافظه مجاهدیت و استقلال
[redacted] تخلیص استرداد ایدن غایه سایه سنده موقعه اولان جمله خفده
لایزال فداکارلری بوتال فداکارلرده تقویه ایتمکده.

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

2

395

396

BELGE NO: 1742

Telgraf

Ankara

2/2/36

Bilumum Müdafaayı Hukuk Cemiyeti Heyeti
Merkeziye ve İdareleri'ne

Sivas Kayseri Amasya Anadolu Kadınları Müdafaayı Vatan
Çemiyeti Heyeti Merkeziyeleri'ne

Maraş'ın Kayabaşı Mahallesinde sakin Bitlis Defterdarı'nın haremi Hanım İslamlar'ın hun-u masumu'nun nahak yere iraka edilmesinden ve bir çok hanümanların söndürülmesinden galeyana gelerek hanesinden açtığı mazgaldan dindaşlarımızı imha için İslâm mahallatına sibaane saldıran düşmanlarla vukubulan müsademata iştirakle akçama kadar sekiz düşman telef etmeye muvaffak olduğu ve akşam üzeri erkek elbisesiyle ve kemali celâdetle muhafazayı ırz ve can kaygusu ile silaha sarılmış bulunan Mücahidini İslamiye sınıfına iltihakla bilfiil müsademata iştirak eylemekte bulunduğu bildirilmiştir.Sahnei harplerde bile kadınları erkekleriyle müsabaka eden milletimizin fedakârlığı sayesinde muhafazai mevcudiyet ve istiklâlimizin tahlisini istihdâf eden gayei millide muvaffak olacağımız hakkındaki layezal kanaatımızı bu misali fedakâri de takviye etmektedir.

Heyeti Temsiliye namına

M.Kemal

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 24
Dosya No: 1336/13-3
Fihrist No: 22-4

397

38

BELGE NO: 1742

Telgraf

Ankara
2.2.1920

Bütün Müdafaayı Hukuk Cemiyeti Heyeti Merkeziye
ve idarelerine

Sıvas Kayseri Amasya Anadolu Kadınları Müdafaayı Vatan
Cemiyeti Heyeti Merkeziyelerine

Maraş'ın Kayabaşı mahallesinde oturan Bitlis Defterdarı'nın eşi Bayan İslamlar'ın suçsuz kanlarının haksız yere akıtılmasından ve bir çok ocakların söndürülmesinden galeyana gelerek evinden açtığı mazgaldan (ateş etmek için duvarda açılan delik) dindaşlarımızı yok etmek için İslam Mahalleleri'ne canavarca saldıran düşmanlarla olan çarpışmalara katılarak akşama kadar sekiz düşmanı öldürmeyi başardığı ve akşamüstü erkek giysisi ile ve gözüpek olarak ırzını korumak ve can kaygusu ile silaha sarılmış bulunan İslam savaşçılarına katılarak eylemli olarak çarpışmalara katılmakta bulunduğu bildirilmiştir.

Savaş alanlarında bile kadınları erkekleriyle yarışan ulusumuzun özverisi sayesinde varlığımızı koruma ve bağımsızlığımızın kurtarılmasına neden olan ulusal amaçta başarılı olacağımız üzerindeki tükenmez kanımızı bu özveri örneği de pekiştirmektedir.

Heyeti Temsiliye adına
Mustafa Kemal

Arşiv No: Atatürk
Dolap No: Özel
Göz No: 1
Klasör No: 24
Dosya No: 1336/13-3
Fihrist No: 22-4

399

409

Belge No. 1743

[illegible]

BELGE NO : 1743

Yirminci Kolordu Kumandanlığı Vekâletine

Ankara

16/17 - 3 - 36

İçinde bulunduğumuz ahvali fevkaladenin ne derecelerde basiret ve vahdeti istilzam ettiği aşikardır.Mücahedatı milliye - mizde muvaffakiyetin en mühim şartı bütün milletin yekvücut olarak hakkı hayat ve istiklâlini müdafaaya muhayya bulunmasıdır.Binaenaleyh heyeti merkeziyelerimizin bir taraftan milleti vahdeti fikir ve emele sevk ederek en aşağı tabakatı nasa kadar giriştiğimiz mücahedenin kutsiyet ve meşruiyetinden hahaberdar etmeleri diğer taraftan bulundukları mahaller süerayı memurini mülkiye ve askeriyesile kâffei umurda tevhidi hareket eylemeleri katiyen mültezimdir.Heyeti muhteremenizin de bu esaslar dairesinde sarfı mesai ve ibrazı asarı hamiyet edeceğinden emin olarak milletin muvaffakiyet ve selametini temenni ederiz.

Heyeti Temsiliye namına

M.Kemal

K
S /17 Minh
1

Arşiv No: 1/105
Dolap No: 5
Göz No: 1
Klasör No : 259
Dosya No: 24
Fihrist No: 52

403

404

BELGE NO: 1743

Ankara

16/17 /3/ 1920

Yirminci Kolordu Komutanlığı Vekâletine

İçinde bulunduğumuz olağanüstü durumun ne düzeyde öngörüş ve birliği gerektirdiği açıktır.Ulusal savaşımızda başarının en önemli koşulu bütün ulusun tek varlık olarak yaşam hakkı ve bağımsızlığını savunmaya hazır bulunmasıdır.

Bundan dolayı kurul merkezlerimizin bir yönden ulusu,düşünce ve ülkü birliğine yönelterek en aşağı düzeydeki halka kadar giriştiğimiz savaşın kutsallık ve haklılığından bilgi sahibi etmeleri diğer yönden bulundukları yerlerin yüksek düzeydeki sivil ve asker yöneticilerile bütün işlerde işbirliği yapmaları kesinlikle gereklidir.Sayın kurulunuzun da bu esaslar içerisinde çaba harcayacağına ve yurtseverlik göstereceğine güvenerek ulusun başarı ve esenliğini dileriz.

Heyeti Temsiliye adına
M.Kemal

K
Ş /17 Minh
1

Arşiv No: 1/105
Dolap No: 5
Göz No: 1
Klasör No: 259
Dosya No: 24
Fihrist No: 52

٢٦/٤/١٧

قيد . قوماندانلغه

محرم

استانبول رفقاسنه . سپهبدك خصوصيه مجلس بعض تدقيقات ائتلاف دولتلرى طرفنده رسماً وجهاً استفسار بيورلمسنه ايلسنه وبو خصوصده نه كبى
ملى سلاحدن تجريد ايتدكدن صوكره وفوق كرلسنده بحثه ائتلاف دولتلرى تلقينه وبالعموم جانب دولت خارجيه نقطه نظرينه ائتلاف
دولتلرينك مجلس بيوك يانسنه يا دونتو قوماندانلرى جلبلرنك اوزره سنه عقدى مقتضى كورولمكده در . يا دونتو قوماندانلرى
بالخاصه نجاوز واحتلال عثمانى عالمنه نه زياده بدبختلكلره بر مدنيت وانسانيت سولوى اولوب حيث معنى وطنيلرك
اساساته برخرابه تشكيل ايده جكى وحتى خزينه نك سلامت بقا واستقلالى خلاصه كى علوم واجانه بو حادثه نك هيچ بر تأثير
وجوده كتيره جكى ، يا نكز مدنى متدارك بو تجاوزى حق اقتضا عظيم بر سوليت تاريخيه الله كوره اعلان حقدار تصريح
ايدلميدر . جانب دولت خارجيه نقطه نظرينه مجلس بيوك يانسنه يا دونتو قوماندانلرى جلبلرنك اوزره عقد
اولنجق مقامانه ويركلمه بر افعاليده ابنالياه مشتنك وساختيده ده ويرلميدر . يا دونتو قوماندانلرى بر صورتده
بو يابه ايلى بر يلمى رجا ايده رز .

هيئت تمثيليه نامنه

A	1/105
D	24
E	50

١٧/٤/٢٦

407

BELGE NO: 1744

16/17 ./3/.36

Mahrem

20.Kor.Kumandanlığına

İstanbul'un ve makamatı resmiyenin hususile Meclisi Mebusan'ın İtilâf Devletleri tarafından resmen ve cebren işgal edilmiş olmasından ve bu hareketin mütareke ile milleti silâhından tecrit ettikten sonra vukua getirilmesinden bahisle İtilâf Devletleri mümessillerine ve bilumum bitaraf devletler Hariciye Nezaretleriyle İtilâf Devletleri'nin Meclisi Mebusan Riyasetlerine protesto telgrafları çekilmek üzere mitingler akdi muktezi görülmektedir.Protesto telgraflarında bilhassa tecavüz-ü vaki'in Osmanlı hakimiyetinden ziyade yirmi asırlık bir medeniyet ve insaniyetin müvellidi olan hürriyet,milliyet ve vatanperverlik esasatına bir darbe teşkil edeceği ve Milleti Osmaniye'nin müdafaayı beka ve istiklali hususundaki azim ve imanına bu hadisenin hiçbir tesir vücuda getiremeyeceği,yalnız medeni milletlerin bu tecavüzü kabul etmekle azim bir mesuliyet-i tarihiye altına girmiş olacakları tasrih edilmelidir.Bitaraf devletler hariciye nezaretleriyle meclisi mebusan riyasetlerine keşide edilecek telgraflar İstanbul'da ait oldukları makamata verilmekle beraber Antalya'da İtalyan mümessilinin vesatatiyle de verilmelidir.Protesto telgraflarının birer suretinin de buraya irsal buyurulmasını rica ederiz.

Heyeti Temsiliye adına

M.Kemal

K
Ş /17 minh
1

Arşiv No: 1/105
Dolap No: 5
Göz No: 1
Klasör No: 259
Dosya No: 24
Fihrist No: 50

C/5

BELGE NO: 1744

Gizli

16/17.3. 1920

20 nci Kor.Komutanlığına

İstanbul'un ve resmi makamların,özellikle Millet Meclisi'nin İtilâf Devletleri tarafından resmen ve zorla işgal edilmiş olmasından ve bu hareketin mütareke ile ulusu silahından ayırdıktan sonra meydana getirilmesinden söz ederek İtilâf Devletleri temsilcilerine ve bütün tarafsız devletler Dışişleri Bakanlıklarıyla İtilaf Devletleri'nin,Millet Meclisi Başkanlıklarına protesto telgrafları çekilmek üzere mitingler yapılması gerekli görülmektedir.Protesto telgraflarında,özellikle meydana gelen saldırının Osmanlı egemenliğinden çok yirmi asırlık bir uygarlık ve insanlığın meydana getirdiği hürriyet ve milliyet ve yurtseverlik esaslarına bir vuruş oluşturacağı ve Osmanlı Milleti' nin varlığını savunma ve bağımsızlığı konusundaki direniş ve inanışına,bu olayın hiçbir etki yapmayacağı,yalnız uygar ulusların bu saldırıyı kabul etmekle çok büyük bir tarihsel sorumluluk altına girmiş olacakları açıklanmalıdır.Tarafsız devletler dışişleri bakanlıklarıyla millet meclisi başkanlarına çekilecek telgraflar İstanbul'da ilgili oldukları makamlara verilmekle beraber Antalya'da İtalyan mümessilinin aracılığı ile de verilmelidir.Protesto telgraflarının birer suretinin de buraya gönderilmesini dileriz.

Heyeti Temsiliye adına

M.Kemal

Arşiv No: 1/105
Dolap No: 5
Göz No: 1
Klasör No: 259
Dosya No: 24
FihristNo: 50

412

Belge No: 1745

انقره

٢٦/٢/١٦
١٧

[illegible]

[illegible]

	1 / 105
	24
	51

414

BELGE NO: 1745

Ankara

16/17./3/.36

Yirminci Kolordu Kumandanlığına

Bugünkü vaziyete nazaran milletimiz cihan medeniyetinin hissayat-ı insaniyetkârane ile mütehassis vicdanlarından ve bütün alem-i İslâm'ın müşareket-i ruhiyesinden emin olmakla beraber bir müddet için dost olsun,düşman olsun bütün resmi alem-i hariçi ile muvakkaten temas edemeyecektir.

Bu günler zarfında vatanımızda yaşayan Hristiyan ahali hakkında göstereceğiniz muamele-i insaniyetkâranenin kıymeti pek büyük olduğu gibi,hiçbir hükümet-i ecnebiyenin fiili veya zahiri himayesini görmeyen Hristiyan ahalinin kemal-i huzur ve sükûnetle imrar-ı hayat eylemeleri ırkımızın fıtratan mütehalli olduğu kabiliyet-i medeniyeye en kati bir bürhan teşkil eyleyecektir. Menafi-i vataniyeye muğayır faaliyetleri meşhut olanlar ve huzur ve asayişi memleketi ihlâl eyleyenler hakkında din ve milliyet mensubiyetine bakılmayarak ahkâm-ı kanuniyenin seyyanen ve şiddetle tatbikini ve hükümat-i mahalliyeye itaat ve vezâifi tabiiyyeti ifada kusur etmeyenler hakkında da refet ve şefkatle muamele edilmesini ehemmiyetle mahsune ile arz ve bu hususatın tekmil alakadarlara süratle tebliğini ve bütün efradı millete vesaiti münasebe ile tamimi rica eyleriz efendim.

Anadolu ve Rumeli Müdafaayı Hukuk
Heyeti Temsiliyesi adına

M.Kemal

K
Ş /18 Minh
1

Arşiv No: 1/105
Dolap No: 5
Göz No: 1
Klasör No: 259
Dosya No: 24
Fihrist No: 51

415

BELGE NO: 1745

Ankara

16/17. 3. 1920

Yirminci Kolordu Komutanlığına

Bugünkü duruma göre ulusumuz dünya uygarlığının insanlık duygusu ile duygulanmış vicdanlarından ve bütün İslâm dünyasının ruh birliğinden güven duymakla birlikte bir süre için dost olsun düşman olsun bütün resmi dış dünya ile geçici olarak ilişki kuramayacaktır.

Bugünler içerisinde vatanımızda yaşayan Hristiyan ahali üzerinde göstereceğimiz insancıl davranışların değeri pek büyük olduğu gibi hiçbir yabancı hükümetin eylemli veya açık yardımını görmeyen Hristiyan ahalinin dirlik ve düzenlik içerisinde yaşamlarını sürdürmeleri,ırkımızın doğuştan sahip olduğu uygarlık yeteneğine en kesin bir kanıt oluşturacaktır.Yurdun çıkarlarına aykırı eylemleri görülenler ve ülkenin dirlik ve düzenliğini bozanlar için din ve milliyet bağlılıklarına bakılmayarak yasa hükümlerinin eşit olarak ve şiddetle uygulanmasını ve yerel hükümetlere itaat ve uyruklu görevini yapmakta kusur etmeyenler için de merhamet ve sevgi ile işlem yapılmasını özel önemlilikle arz ve bu konuların bütün ilgililere ivedilikle duyurulmasını ve bütün vatandaşlara uygun araçlarla genellettirilmesini rica eyleriz efendim.

Anadolu ve Rumeli Müdafaayı Hukuk
Heyeti Temsiliyesi adına

M.Kemal

K
Ş /18 Minh
1

Arşiv No: 1/105
Dolap No: 5
Göz No: 1
Klasör No: 259
Dosya No: 24
Fihrist No: 51

418

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

420

BELGE NO: 1746

Merkeze Tamim

Ankara

19/3/36

Yirminci Kolordu Kumandanlığına

Makarrı Hilafet-i İslamiye ve Payitaht-ı Saltanat-ı Osmaniye'nin Düvel-i İtilafiye tarafından resmen işgali kuvve-i teşriiye ve adliye ve icraiyeden ibaret olan Kuvayı Selase-i Devlet'i muhtel etmiş ve bu vaziyet karşısında ifayı vazifeye imkân göremediğini hükümete resmen tebliğ ederek Meclis-i Mebusan dağılmıştır.Şu halde makamı hilâfet ve saltanatın masuniyet-i istiklalini ve Devlet-i Osmaniye'nin tahlisini temin edecek tedabiri teemmül ve tatbik etmek üzere millet tarafından salahiyet-i fevkaladeyi haiz bir meclisin Ankara'da içtimaa daveti ve dağılmış olan mebusandan Ankara'ya gelebileceklerin dahi bu meclise iştirak ettirilmesi zaruri görülmüştür.Binaenaleyh zirde derç edilen talimat mucibince intihabatın icrası hamiyet ve rüiyet-i vatanperveranelerinden muntazirdir.

1. Ankara'da salahiyyet-i fevkaladeye malik bir meclis umur-u milleti tedvir ve murakabe etmek üzere içtima edecektir.
2. Bu meclisi aza olarak intihap olunacak zevat mebusan hakkındaki şerait-i kanuniye'ye tabidir.
3. İntihabatta livalar esas ittihaz edilecektir.
4. Her livadan beş aza intihap olunacaktır.
5. Her liva kazalarından celp edeceği müntehibisanilerinden ve merkez liva müntehibisanilerinden ve liva idare ve belediye meclisleriyle liva müdafaayı hukuk heyeti idarilerinden ve vilâyetlerde merkez vilâyet heyeti merkeziyelerinden ve vilâyet idare meclisiyle merkez vilayet belediye meclisinden ve merkez vilâyetile merkez kazası ve merkeze merbut kazalar müntehibisanilerinden mürekkep bir meclis tarafından aynı günde ve aynı celsede icra edilecektir.
6. Bu meclis azalığına her fırka,zümre ve cemiyet tarafından namzet gösterilmesi caiz olduğu gibi her ferdin de bu mücahede-yi mukaddeseye fiilen iştiraki için müstakilen namzetliğini istediği mahalde ilâna hakkı vardır.

421

422

BELGE NO:746

7. İntihabata her mahallin en büyük mülkiye memuru riyaset edecek ve selâmeti intihaptan mesul olacaktır.

8. İntihap rey-i hafi ve ekseriyet-i mutlaka ile icra ve tasnif-i ara meclisin içlerinden intihap edeceği iki zat tarafından,fakat huzur-u meclis'te ifa edilecektir.

9. İntihap neticesinde bilumum azanın imza ve zat mühürlerini muhtevi üç nüsha mazbata tanzim olunacak,bir nüshası mahallinde alıkonularak diğer iki nüshasının biri intihap olunan zata tevdi ve değeri meclise isal olunacaktır.

10. Azaların alacakları tahsisat bilahare meclisçe takarrür ettirilecektir.Ancak azimet harcırahları intihap meclislerinin masarifi zaruriye hesabiyle takdir edeceği maktar üzerinden mahalleri hükümetlerince temin olunacaktır.

11. İntihabat nihayet onbeş gün zarfında ekseriyetle Ankara'da içtimaı temin edebilmek üzere itmam olunarak azalar tahrik ve netice azanın isimleri ile birlikte derhal işar edilecektir.

12. İşbu telgrafın saati vusulü bildirilecektir.

Haşiye: Kolordu Kumandanlarına,vilâyata,müstakil livalara tebliğ olunmuştur.

Heyeti Temsiliye adına

M.Kemal

9/1 K 20 Minh.

Arşiv No: 1/105
Dolap No: 5
Göz No: 1
Klasör No: 259
Dosya No: 24
FihristNo: 58

423

424

Ankara

BELGE NO : 1746

19.3.1920

Merkeze Genelge

Yirminci Kolordu Komutanlığına

İslam Halifeliği (Peygamber vekili)'nin merkezi ve Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti,İtilaf Devletleri (İngiltere,Fransa,İtalya) tarafından resmen işgali teşrii (kanun yapan) adli (adalet işleri) ve icraiye (uygulama) dan oluşan devletin üç kuvvetini bozmuş ve bu durum karşısında görev yapmaya olanak gömediğini hükümete resmen bildirerek Meclis-i Mebusan'ı (Büyük Millet Meclisi'ni dağıtmıştır.Şu halde hilâfet makamı ve saltanat (padişahlık-imparatorluk)'un bağımsızlığının korunmasını ve Osmanlı Devleti'nin kurtuluşunu sağlayacak önlemleri düşünmek ve uygulamak üzere ulusça olağanüstü yetkiye sahip bir meclisin Ankara'da toplantıya çağırılması ve dağılmış olan milletvekillerinden Ankara'ya gelebileceklerin de bu meclise katılmalarının sağlanması zorunlu görülmüştür.Bundan ötürü aşağıdaki yönerge gereğince seçimin yapılması ulusallık ve yurtseverlik görüşlerinden beklenmektedir.

1. Ankara'da olağanüstü yetkileri olan bir meclis,ulusun işlerini yürütmek ve denetlemek üzere toplanacaktır.
2. Bu Meclis'e üye olarak seçilecek kişiler milletvekilleri hakkındaki yasal koşullara bağlıdırlar.
3. Seçimlerde liva (idare bölümlerinden ilçe ile il arasında bir derece,Sancak,Mutasarrıf idaresindeki bölge)'ler esas tutulacaktır.
4. Her livadan beş üye seçilecektir.
5. Her liva kazalarından getireceği müntehibisani (ikinci seçmen)'lerden ve merkez liva ikinci seçmenlerinden ve liva idare ve belediye meclisleriyle Liva Müdafaayı Hukuk Yönetim Kurulu'ndan ve illerde il merkez kurullarından ve il idare merkeziyle,Merkez İl Belediye Meclisi (Yönetim Kurulu)'ndan ve merkez il ile merkez ilçesi ve merkeze bağlı ilçeler ikinci seçmenlerinden oluşan bir meclis tarafından aynı günde ve aynı oturumda yapılacaktır.

425

426

BELGE NO: 1746

6. Bu meclis üyeliğine her siyasi parti,topluluk ve dernekçe aday gösterilmesi doğru olduğu gibi her bireyin de bu kutsal savaşa eylemle katılması için bağımsız olarak adaylığını istediği yerde bildirmeye hakkı vardır.

7. Seçimlere her yerin en büyük mülkiye memuru başkanlık edecek ve seçimin esenliğinden sorumlu olacaktır.

8. Seçim,gizli oy ve oy çoğunluğu ile yapılacak ve oy sayımı meclisin içlerinden seçeceği iki kişi tarafında,ancak meclis önünde yerine getirilecektir.

9. Seçim sonucunda bütün üyelerin imza ve kendi mühürlerini içeren üç nüsha (kopya) tutanak düzenlenecek,bir parçası yerinde alıkonulacak,diğer iki parçasının biri seçilen kisiye verilecek ve diğeri meclise gönderilecektir.

10. Üyelerin alacakları ödenek sonradan meclisce kararlaştırılacaktır.Ancak geliş yollukları seçim meclislerinin zaruri masraflar (zorunlu harcamalar) hesabı ile değerlendireceği tutar üzerinden yerel hükümetlerince sağlanacaktır.

11. Seçimler en son onbeş gün içerisinde çoğunlukla Ankara'da toplantıyı sağlayabilmek üzere tamamlanacak üyeler hareket ettirilecek ve sonuç üyelerin adları ile birlikte hemen bildirilecektir.

12. İşbu telgrafın varış saati bildirilecektir.

Haşiye (açıklama): Kolordu Komutanlarına,İllere,Bağımsız livalara bildirilmiştir.

Heyeti Temsiliye adına

M.Kemal

Arşiv No: 1/105
Dolap No: 5
Göz No: 1
Klasör No: 259
Dosya No: 24
FihristNo: 58

Ş / K
1 / 20 Minh

427

428

Belge No. 1747

[illegible]

423

430

BELGE NO: 1747

20.K.
Erkânı Harbiye
Şube/1
Adet-607

Ankara

21 Nisan 336

Mevki Kumandanlığına

1. Bi menni-hül-kerim Nisan'ın yirmiüçüncü Cuma günü, cuma namazını müteakip Ankara'da Büyük Millet Meclisi kuşat edilecektir.
2. Vatanın istiklâli, makam-ı refi-i hilâfet ve saltanatın istihlası gibi en mühim ve hayati vezaifi ifa edecek olan Büyük Millet Meclisi'nin yövm-ü küşadını cumaya tesadüf ettirmekle yövm-ü mezkûrun mebrukiyetinden istifade ve kabl-el küşat bilumum Mebusini Kiram Hazeratıyla Hacı Bayram Veli Cami-i Şerifi'nde cuma namazı eda olunarak envar-ı kuran ve salattan istifaze olunacaktır. Bade-s salat lihye-i saadet ve Sancak-ı Şerif'i hamilen Daire-i Mahsusa'ya gidilecektir. Daire-i Mahsusa'ya dahil olmadan evvel bir dua kıraatı ile kurbanla zebih olunacaktır. İşbu merasimde Cami-i Şerif'ten bed' ile Daire-i Mahsusa'ya kadar kolordu kumandanlığınca kıtaat-ı askeriye ile tertibat-ı mahsusa alınacaktır.
3. Yevm-ü mezkûr teyid-i kutsiyeti için bu günden itibaren merkez-i vilayette Vali Beyefendi Hazretleri'nin tertibiyle hatin ve buhari-i şerif tilavete bed' olunacak ve Hatm-i Şerif'in akşamı teberrüken cuma namazından sonra Daire-i Mahsusa önünde ikmal edilecektir.
4. Mukaddes ve mecruh vatanımızın her köşesinde aynı suretle bugünden itibaren buhari ve hitamat-ı şerife kıraat edilerek cuma günü ezandan evvel minarelerde salavat-ı şerife okunacak ve esnayı hutbede Hilafetpenahımız Padişahımız Efendimiz Hazretlerinin tam nam-ı hümayunu zikredilirken Zat-ı Şevketmeabı Padişahilerinin ve Memalik-i Şahaneleri ile bilumum teba-yı mülukânelerinin bir an evvel nail-i felah ve saadet olmaları duası ilaveten tezkâr olunacak ve cuma namazının edasından sonra da ikmal-i hatim edilerek Makam-ı Mualla-yı Hilafet ve Saltanat'ın ve bil çümle aksam-ı va-

43

432

tanın halâsı maksadıyla vukubulan mesai-yi milliyenin ehemmiyet ve kutsiyeti ve her ferd-i milletin kendi vekilinden mürekkep olan Büyük Millet Meclisi'nin tevdi eyleyeceği vezaif-i vataniyeyi ifaya mecburiyeti hakkında mev'izeler irat olunacaktır.Badehu Halife ve Padişahımızın, din ve devletimizin vatan ve milletimizin halâsı,selâmeti ve istiklâli için dua edilecektir.

Bu merasim-i diniye ve vataniyenin ifasından ve camilerden çıkıldıktan sonra Bilad-ı Osmaniye'nin her tarafında makam-ı hükümete gelinerek meclisin küşadından dolayı resmen tebrikat icra edilecektir.Her tarafta çuma namazından evvel münasip surette mevlid-i şerif okunacaktır.

5. İşbu tebliğin hemen neşir ve tamimi için her vasıtaya müracaat olunacak ve serian en hücra köylere,en küçük kıtaat-ı askeriyeye,memleketin bilumum teşkilat ve müessesatına iblağın temin edilecektir..Ayrıca büyük levhalar halinde her tarafa talık ve mümkün olan mahallerde tab ve teksir ve meccanen tevzi edilecektir.

6. Cenab-ı Hakk'tan muvaffakiyet-i kâmile tazarru olunur.

Heyeti Temsiliye adına

M.Kemal

Heyeti Temsiliye Riyaset-i Celilesinden tebliğ buyurulan beyanname bâlâdadır.Berveçhi tebliğ cihet-i mülkiye ile birlikte merasim -i diniye ve vataniyenin icrası rica olunur.

20.Kor.Kumandan Vekili

Miralay
İsmet

İstihkam,nakliye taburları ile,telgraf bölüğü ve hizmet kıtasına tebliği mercudur.

433

434

BELGE NO: 1747

Sureti alınmıştır
İstihkâm Taburu
Nöbetçi Çavuşu
Ömer Kazım

Sureti alınmıştır
132/2 Kaleminde
Kıdemli Küçük
Zabit

Bir sureti alınmıştır
20.K.Nakliye Taburu
Yazıcı
Hüseyin Cemal

Hizmet Kıtası bir
suret almıştır
Mülazım
Mehmet Ali

Telgraf Bölüğü
Bir suret alınmıştır
Mehmet

Arşiv No: 1/105
Dolap No: 5
Göz No: 1
Klasör No: 257
Dosya No: 8
Fihrist No: 86

45

436

BELGE NO: 1747

20
K. Erkânı Harbiye
Şube
1
adet
607

Ankara
21 Nisan 1920

Mevki Komutanlığına

1. Ulu Tanrı'nın yardımı ile Nisan'ın yirmi üçüncü Cuma günü cuma namazından sonra Ankara'da Büyük Millet Meclisi küşat edilecektir.

2. Vatanın bağımsızlığı,Hilafet ve Saltanat (Padişahlık) makamı nın kurtarılması gibi en önemli ve hayati görevleri yapacak olan Büyük Millet Meclisi'nin açılış gününü cumaya rastlatmakla bu günün kutsallığından yararlanmak ve açılıştan önce bütün sayın Millet Vekilleri ile Hacıbayram-ı Veli Camii' nde cuma namazı kılınarak Kur'an ve duaların nurundan yararlanmış olunacaktır.Duadan sonra Sakalı Şerif ve Sancakı Şerif (Peygamber'in sakalı ile sancağı)'i taşıyarak Daire-i Mahsusa (özel daire)'ya gidilecektir.Özel Daire'ye girmeden önce bir dua okunarak kurbanlar kesilecektir.İşbu törende camiden başlayarak Özel Daire'ye kadar,Kolordu Komutanlığı'nca askeri birlikle özel tertipler alınacaktır.

3. Bugünün kutsallığını doğrulamak için bu günden başlamak üzere il merkezinde Sayın Vali Beyefendi'nin düzenlemesile Kur' an okunmasına başlanacak ve Kur'an'ın tamamlanmasının bölümleri uğur sayılarak cuma namazından sonra özel daire önünde bitirilecektir.

4. Kutsal ve yaralı Vatanımızın her köşesinde aynı suretle bu günden başlamak üzere Kur'an okunarak cuma günü ezandan önce minarelerde dua okunacak ve hutbe (din görevlilerinin camilerde verdiği dinsel öğüt)'de Padişahımızın yüce adı ve sanı söylenirken kendilerinin (Majestelerinin) ve ülkeleri ile bütün milletinin bir an önce kurtuluş ve mutluluğa kavuşmaları için ayrıca dua edilecek ve cuma namazanın kılınmasından sonra da Kur'an okunması bitirilerek yüce hilafet ve saltanat (padişahlık) makamının ve bütün vatan parçalarının kurtuluşu

437

438

amacıyla yapılan ulusal çabaların önem ve kutsallığını ve her ulus bireyinin kendi vekilinden oluşan Büyük Millet Meclisi'nin vereceği vatan görevlerini yapmaya zorunlu bulunması ile ilgili öğütler verilecektir.

Sonra Halife ve Padişahımız'ın,din ve devletimizin, vatan ve ulusumuzun kurtuluşu,esenliği ve bağımsızlığı için dua edilecektir.Bu dinsel ve vatani törenin yapılmasında ve camilerden çıkıldıktan sonra Osmanlı ülkeşinin her yerinde hükümet makamına gelinerek Meclis'in açılışından dolayı resmen kutlamalar yapılacaktır.Her yerde cuma namazından önce uygun bir surette (mevlid-i şerif) okunacaktır.

5. İşbu duyurunun hemen yayın ve genellenmesi için her araca başvurulacak ve ivedi en kuytu köylere,en küçük askeri birliklere ülkenin bütün kuruluş ve kurumlarına ulaştırılması sağlanacaktır.Ayrıca büyük levhalar halinde her yere asılacak ve olası olan yerlerde basılarak çoğaltılacak ve parasız dağıtılacaktır.

6. Ulu Tanrı'dan üstün başarılar yakarılır.

Heyeti Temsiliye adına

Mustafa Kemal

Heyeti Temsiliye Başkanlığı'ndan gönderilen bildiri yukarıdadır.Yukarıda bildirilen sivil makamlar ile beraber dinsel ve vatani törenlerin yapılması rica olunur.

20.Kor.Komutan Vekili
Albay
İsmet

İstihkâm,Nakliye taburları ile,Telgraf Bl. ve Hizmet Kıtası'na tebliği rica olunur.

433

443

BELGE NO:1747

Sureti alınmıştır
İstihkâm Taburu
Nöbetçi Çavuşu
Ömer

Sureti alınmıştır
132/2 kaleminde
Kıdemli Küçük Zabit
İmza

Bir sureti alınmıştır
20.Kor.Nakliye Taburu
Yazıcı
Hüseyin Cemil

Hizmet Kıtası bir suretini almıştır
Mülazım
Mehmet Ali

Telgraf bölüğü
Bir sureti alınmıştır
Mehmet

Arşiv No: 1/105
Dolap No: 5
Göz No: 1
Klasör No: 257
Dosya No: 8
Fihrist No: 86

441

442

بولونان ملت مجلسنك بياننامه‌سى

امپريالست دولتلرك ، دولت وملتلرك حياتنه اهمیتلى قصدلرى نتيجه‌سنده دوغدقلرى بوگونكى خوفناك توركيه بولونان ملت مجلسى ، مستعمره قدر محقر بر صورتده حراجه وباصمقه اغلاه‌ايتديكى مقصد ومسلكى بر كره‌دها بولونه‌رك عهد اخيره شو بيانامه‌يى نشر ايلمكه لزوم كورمشدر .

توركيه بولونان ملت مجلسى ، ملى حدودلر داخلنده حيات واستقلالى تأمين وخلافت وسلطنت مقامى تمامى عهديله نشر ايتمشدر . بو عهد حيات واستقلالى بقا ومقابلنده امپريالزمك توركيه خلقى امپريالزم وقاپيتالزم تحكم وظلمندن خورتارمق اراده وهاليتك صاحبى قيلمقدر عايشه واهل دولتى قناعتنده در .

توركيه بولونان ملت مجلسى حياتى واستقلالى سوء قصدلرندن امپريالست وقاپيتالست دولتلرك كافه‌سنه قارشى مدافعه وبو مقصده مقاومت قوتلرى ايدارى تأديه‌سى ايچون مؤسسى برادرى صاحبيدر . امروز قومانداسى صدرلغى بولونان ملت مجلسنك شخصيت معنويه‌سنده در .

توركيه بولونان ملت مجلسى ، خلقك وتوده‌سى مدوحه بولونان سعادت سيادتى كى وسائط وتشكيلات ايله قالدرلمه‌رك رفاه وسعادت اقامه‌سى ايچون ياشاميه‌جقدر عهديله . بو عهد طوراقه ، معاشه ، محله ، مال ، اقتصاد و اوقاف ايشلرنده ودكر مسائلده اهالى اخوت وتعاونى حاكم قيلمقه خلقك احتياجاتنه كوره تجديدات وتأسيسات وحدود قرقلر حاليه‌سنده . بونلر اجتماعى ، سياسى واجتماعى محدود قرينى ملتك روحندن آلمقه وتصفيه‌سنده ملتك قابليت وعنعناتى كوزه‌تيلمشدر .

بو عهد توركيه بولونان ملت مجلسى تمامك اداره ، اقتصادى ، اجتماعى عموم احتياجاتنه متعلق احكامى بيدرى تدقيق وقانونه تشكيله قيطعه موقعه وضع ايدكه باشلامشدر .

١٨ تشرين ثانى ٩٢٦

1-6283
186
3

A	
D	
F	2-1

443

444

BELGE NO : 1748

BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN BEYANNAMESİ

Emperyalist devletlerin, devlet ve milletimizin hayatına açıkça kasdetmeleri neticesinde müdafaa-i meşrua için toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi, şimdiye kadar muhtelif vesilelerle serahaten veya zımnen ilân ettiği maksat ve mesleğini bir kere daha bütün cihana arz için şu beyannameyi neşreylemeye lüzum görmüştür.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, milli hududlar dahilinde hayat ve istiklâli temin ve hilafet ve saltanat makamını tahlis ahdiyle teşekkül etmiştir. Binaanaleyh hayat ve istiklâlini yegane ve mukaddes emel bildiği Türkiye halkını emperyalizm ve kapitalizim tahakküm ve zulmünden kurtararak irade ve hakimiyetinin sahibi kılmakla gayesine vasıl olacağı kanaatindedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi milletin hayat ve istiklâline suiı kast eden emperyalist ve kapitalist düşmanların tecavüzatına karşı müdafaa ve bu maksada menafi-i hareket edenleri tedip azmiyle müessess bir orduya sahiptir. Emir ve kumanda selahiyeti Büyük Millet Meclisinin şahsiyet-i maneviyesindedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi, halkın öteden beri maruz bulunduğu sefalet sebeplerini yeni vesait ve teşkilat ile kaldırarak yerine refah ve saadet ikame etmeyi başlıca hedefi addeder. Binaanaleyh toprak, maarif, adliye, maliye, iktisat ve evkaf işlerinde ve diğer mesailde içtimai uhuvvet ve taavünü hakim kılarak halkın ihtiyacatına göre teceddüdat ve tesisat vucude getirmeye çalışacaktır. Bunun için de siyasi ve içtimai umdelerini milletin ruhundan almak ve tatbikatta milletin ve ananatını gözetmek fikrindedir.

Binaanaleyh Türkiye Büyük Millet Meclisi memleketin idari, iktisadi, içtimai umum ihtiyacatına muteallik ahkamı peyderpey tetkik ve kanun şeklinde tatbik mevkiine vazeylemeğe başlamıştır.

18 teşrinisani 336

Arşiv No	:1/4283
Dolap No	:10
Göz No	:5
Klasör No	:617
Dosya No	:212
Pihrist No	:3

446

BELGE NO : 1748

BÜYÜK MİLLET MECLİSİNİN BEYANNAMESİ

Emperyalist devletlerin devlet ve ulusumuzun hayatına açıkça kıymaları sonucunda meşru müdafaa için toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi,şimdiye kadar çeşitli nedenlerle açıkça veya dolayısıyla bildirdiği amaç ve sorununa bir kez daha bütün dünyaya sunmak için şu bildirgeyi yayınlamaya gerek görmüştür.

Türkiye Büyük Millet Meclisi ulusal sınırlar içerisinde yaşam ve bağımsızlığı sağlamak ve Halifelik ve Saltanat Makamının kurtarılması andıyla oluşmuştur.Bundan dolayı yaşam ve bağımsızlığını tek ve kutsal istek bildiği Türkiye halkını Emperyalizm ve Kapitalizm zorbalık ve zulmünden kurtararak irade ve egemenliğinin sahibi kılmakla amacına ulaşacağı kanısındadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi,ulusun hayat ve bağımsızlığına kıyan Emperyalist ve Kapitalist düşmanların saldırılarına karşı savunma ve bu amaca avkırı hareket edenleri yola getirmek kararıyla kurulmuş bir orduya sahiptir.Emir ve komuta yetkisi Büyük Millet Meclisi'nin manevi kişilindedir.Türkiye Büyük Millet Meclisi,halkın ötedenberi uğradığı yoksulluk nedenlerini yeni araç ve örgütler ile kaldırarak yerine refah ve mutluluk getirmeyi başlıca amaç sayar.Bundan dolayı toprak, milli eğitim,adliye,maliye,iktisat ve evkaf işlerinde ve diğer sorunlarda toplumsal birlik ve yardımlaşmayı egemen kılarak halkın gereksinmelerine göre yenilik ve örgütler meydana getirmeye çalışacaktır.Bunun için siyasal ve toplumsal ilkelerini ulusun ruhundan almak ve uygulamada ulusun eğilim ve geleneklerini gözetmek düşüncesindedir.Bundan dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi,ülkenin yönetim,ekonomik ve toplumsal genel gereksinmelerine ilişkin hükümleri yavaş yavaş incelemiş ve kanun şeklinde uygulama yerine koymaya başlamıştır.

18 Kasım 1920

Arşiv No: 1/4283
Dolap No: 10
Göz No: 5
Klasör No: 617
Dosya No: 212
Fihrist No: 3

448

Belge No: 1749

٥

[illegible]

4257

6.6

[illegible]

[illegible]

١ – [illegible]

٢ – [illegible]

٣ – [illegible]

[illegible]

[illegible]

٢

445

450

BELGE NO: 1749

Muazzez ve Mübeccel nazargâh-ı âliye

Mabihil iftihar-ı millet ve nurdide-i İslâmiyet Paşa kardeşim.

Tarih-i beşerin bir mislini daha kaydetmediği ve edemeyeceği harekâtı istihlâskaranenin bütün bir cihan-ı husumete karşı şan ve şerefle idamesi hususunda zat-ı fahametmeab-ı haydarpesendanelerinin müessiriyet-i hakıkuladesini kemal-i hürmetle tebcil ve pek karip olan netice-i mesudenin sıhhat ve afiyetle idrakini ansamin dua ve niyaz etmekteyim.Millet,mukadderatını zat-ı devletleri gibi ezhericihet mücerrep zevat-ı aliyeye tevdi etmekle bahtiyar ve yalnız Türklük ve İslamiyet değil beşeriyetin mazlum ve mağdur milletleri bize duahan ve minnettardır. Yalnız dua ile vazife-i hamiyet ve sadakat ifa edilmeyeceğinden daiiz buraca menafii âliye-i milliye'nin icabatını alâkaderülimkân icra ile de meşgulüm.Ezcümle merkezi Beykoz olmak üzere hususi bir teşkilât vucuda getirilmiştir.Bu sayede İstanbul muhitinde vukubulan ahval ve düşman harekâtı günü gününe yakından tetkik ve tecessüs edilerek derhal İnebolu Mevki Kumandanı Nidaî Bey'e bildirilmekte ve buradan maderi vatana iltihak edeceklerin hüviyetleri tahkik ve hayat-ı siyasiye ve seciyeleri tetkik edilerek muvafık görülenler izam olunmaktadır.

Ariza-i daiyanemi bizzat takdim edecek emin bir vasıta zuhur eylediğinden bu vesile ile bir iki meselenin berveçhi âtî arzına ictisar kılınmıştır:

1. Tekfurdağı'nda sekiz alay miktarında bulunan Varangel askerleri bilvasıta acizlerine müracaat ederek,kendileri,Sovyetlere affettirilmek veya badessulh Anadolu'da tavattun eylemlerine müsaade olunmak şartıyla ellerinde bulunan eslihayi ve mitralyözlerle parahodları arzu edildiği surette hükümet-i milliye namına terk etmeye veyahut Trakya'da istenilen şekilde Yunaniler aleyhine icrayi harekete amade olduklarını bildirmişlerdir.Mesele-i maruza mukaddema bilvasıta arz edilmiş ise de,şimdiye kadar bir güna emir vurut etmemiştir.

2. Londra Angelikan Kilisesi'ne mensup ve Türk Muhipleri Cemiyeti azasından bulunan bir İngiliz papazı tarafından İstan-

451

452

bul'da ulemadan bir zata gönderilen ve münderecatı itibariyle mühim görülen 5 Mayıs 1921 tarihli İngilizce mektubun tercümesi leffen takdim-i huzur-u sâmileri kılınmıştır.

3. İstanbul'da harekât-ı milliye umuru ile iştigale memur edilen bazı zevatın vazife-i mevdualarını kema-hiye-hakkıha ifa edememekte oldukları ve bu sebeple bir hayli kabiliyetli haniskaranın inkisar-ı kulubunu mucip olmakta ve bu ise minel-vucuh iyi bir tesir yapmamakta olduğu maalesef ihbar edilmektedir.Maiyet-i devletlerinde sahra postaları müdür-ü umumiliği vazifesini kemal-i sadakat ve ehliyetle ifa ettiğine kail bulunduğum Naci Bey'in biraderi olup,bu kere mader-i vatana azimet eden ve şayan-ı emniyet fedakâr bir genç plan Hüsnü Efendi işbu arizamı takdim-i piş-i gâh-ı devletleri eylemek şerefine nail ve binaenaleyh himaye-i samilerine müftekirdir.Bu gibi maruzat-ı acizanemin doğrudan doğruya zat-ı devlet-meab-ı sâmilerine arz ve takdimi tensip buyurulduğu takdirde avamir-i cedidelerinin feragat-ı nefs ile infaz ve icrasına bezl-i mechud kılınacağı kemal-i hürmetle arz ve gaye-i milliyenin emr-ü istihsalinde tevfikat-ı samedaniyeye mazhariyetlerini dua ve niyaz ederim muhterem Paşam.19 Haziran 337.

Beykoz Kadısı
Dainiz
Mehmet Sırrı

Arşiv No: 1/4282
Dolap No: 10
Göz No: 3
Klasör No: 591
Dosya No: 129 (40)
Fihrist No: 64

453

454

BELGE NO :1749

AZİZ ve YÜCE YÜKSEK GÖRÜŞE.

Ulus'un kıvancı ve İslamiyetin göznuru paşa kardeşim.

İnsanlık tarihinin bir eşini daha yazmadığı ve yazamayacağı kurtuluş harekâtı bütün bir dünya düşmanlığına karşı şan ve şerefle sürdürülmesi konusunda üstün zekâ ve cesaretinizin olağanüstü etkinliğini saygı ile yüceltir ve pek yakın olan mutlu sonuca sağlık ve esenlikle erişilmesini içtenlikle dilemekte ve Allah'a yalvarmaktayım.Ulus,kaderini sizin gibi parlak hizmetleri denenmiş büyük kişilere vermekle mutlu ve yalnız Türklük ve İslamiyet değil,insanlığın zulme ve haksızlığa uğramış ulusları size duacı ve minnettardır.

Yalnız dua ile yurtseverlik görevi ve içten bağlılık yerine getirilemeyeceğinden,duacınız buraca yüksek ulusal çıkarların gereğini olanaklar ölçüsünde yerine getirmekle de uğraşıyorum.Bunlar arasında merkezi Beykoz olmak üzere özel bir örgüt meydana getirilmiştir.Bu sayede İstanbul çevresinde meydana gelen durum ve düşman harekâtı günü gününe yakından incelenerek ve gözlenerek derhal İnebolu Mevki Komutanı Nidaî Bey'e bildirilmekte ve buradan Anavatan'a katılacakların kimlikleri incelenmekte ve siyasal yaşantıları ve karakterleri araştırılarak uygun görülenler gönderilmektedir.

İyi dileklerini kendimin sunacağı güvenilir bir araç meydana çıktığından,bu elverişli durumdan yararlanarak bir iki sorunun sunulmasına cesaret edilmiştir.

1. Tekirdağı'nda sekiz alay kadar bulunan Varangel askerleri doğrudan doğruya bana başvurarak kendileri Sovyetler'e bağışlattırılmak veya barıştan sonra Anadolu'da yerleşmelerine izin verilmek koşulu ile ellerinde bulunan silahları ve makineli tüfeklerle parahotları istenildiği gibi Milli Hükümet adına bırakmaya veyahut Trakya'da istenilen biçimde yunanilere karşı hareket etmeye hazır olduklarını bildirmişlerdir.Bildirilen sorun daha önce dolayısıyla sunulmuş ise de şimdiye kadar herhangi bir emir gelmemiştir.

2. Londra Anglikan Kilise'sine bağlı ve Türk Muharipleri-

455

456

ri Derneği üyelerinden bulunan bir İngiliz papazı tarafından İstanbul'da bilginlerden bir kişiye gönderilen ve içeriği yönünden önemli görülen 5 Mayıs 1921 tarihli İngilizce mektubun tercümesi ilişik olarak yüce katınıza sunulmuştur.

3. İstanbul'da milli harekâtın işleri ile uğraşmaya memur edilen bazı kişilerin görevlerini gereği gibi yapmamakta oldukları ve bu nedenle bir çok yetenekli ve isteklilerin gönüllerinin kırılmasına neden olmakta ve bu ise her yönü ile iyi bir etki yapmamakta olduğu ne yazık ki söylenilmektedir.

Emrinizde Sahra Postaları Genel Müdürlüğü görevini içten bağlılık ve yetenekle yapmakta olduğuna inandığım Naci Bey'in kardeşi olup,bu kez Ana Vatan'a giden ve güvenilen özverili bir genç olan Hüsnü Efendi işbu yazımı size sunmak onuruna erişmiş ve bundan ötürü yüksek yardımlarına muhtaçtır.

Bu gibi maruzatımın doğrudan doğruya yüksek makamınıza sunulması uygun görüldüğü takdirde yeni emirlerinin özveri ile yerine getirileceği ve yapılışında elden geldiğince çalışılacağı üstün saygılarımla arz ve ulusal amacın elde edilmesinde Allah'ın büyük yardımına erişmelerini dua eder ve yüce Tanrı'dan yakarırım sayın Paşam.19 Haziran 1921.

Beykoz kadısı

Duacınız

Mehmet Sırrı

Arşiv No: 1/4282
Dolap No : 10
Göz No: 3
Klasör No: 591
Dosya No: 129 (40)
Fihrist No: 64

457

Belge No : 1750

A	4282
D	38
F	3-4

965

BELGE NO.1750

Başkumandanlık Kalemi

Cephe Karargâhından

12.8.37

Adet
bila

Erkânı Harbiyei Umumiye Riyasetine

Büyük Millit Meclisinin uhdeinacizaneme tevdi buyurduğu Başkumandanlık vazifesinden dolayı varid olan tebrikât münasebetiyle izhar buyurulmuş olan teveccühü umuminin minnettarıyım.

Allah'ın inayetine ve peygamberin ruhaniyetine sığınarak ehemmiyetini tamamiyle müdrik bulunduğum hizmeti mevduayı deûhte eder iken aynı zamanda işbu itimada da istinad eylemisidim.

Bütün ordu mensubinine,bilcümle memurine ve her ferdi millete ayrı ayrı teşekkür ederim.Milletin ve ordunun bu azim ve iman ve kahramanlığı ile adâleti zülcelâlin hududu milliyemiz dahilinde istiklâli tam temininden ibaret gayei meşruamıza mutlaka isâl eyleyeceğine itimadım layetezelzeldir.

Büyük Millet Meclisi Reisi
Başkumandan
M.Kemal

Şube I
A
13-8

Ordulara da resen
yazılmışmıdır.
Yazılmamış ise biz tamim edeceğiz.

Arşiv No. 1/4282
Dolap No. 17
Göz No. 4
Klasör No. 1027
Dosya No. 61 (38) eski
Fihrist No. 3-4

461

462

BELGE NO. 1750

Başkomutanlık Kalemi
Sayı
Sayısız

Cephe Karargâhından
12 Ağustos 1921

ERKÂNI HARBİYEİ UMUMİYE RİYASETİNE

Büyük Millet Meclisi'nin naçiz omuzlarıma yüklediği Başkomutanlık görevinden dolayı gelmiş olan kutlamalar üzerine gösterilmiş olan güler yüzün minnettarıyım.

Tanrı'nın yardımına ve Peygamberin ruhaniyetine sığınarak önemini bütünü ile anlamış bulunduğum bana verilmiş görevi üzerime alırken aynı zamanda bu güvene de dayanmıştım.

Bütün ordu personeline,görevlilerin hepsine ve millet bireylerinin her birine ayrı ayrı teşekkür ederim.Milletin ve ordunun bu karar,iman ve kahramanlığı ile Tanrı adaletinin ulusal sınırlarımız içerisinde tam bağımsızlık sağlanmasından ibaret olan meşru ereğimize kesin olarak ulaştıracağına sarsılmaz güvenim vardır.

Büyük Millet Meclisi Başkanı
Başkomutan
Mustafa Kemal

I nci Şube
13-8 A
S

Ordulara da
doğrudan doğruya yazılmış mıdır?
Yazılmamış ise biz yayınlayacağız.

Arşiv No. 1/4282
Dolap No. 17
Göz No. 4
Klasör No. 1027
Dosya No. 61 (38) eski
Fihrist No. 3-4

463

464

ارکان بعثه محمد رئیس قوتری پاشا حضرتلرینه

۱ـ بابه فهاتدان پاشا حضرتلری بکومه اجرا قلنان صحابه سنده
قابوره کلیکلرینه بداعت سنده قریه اهالیسی آملا شلکشدر

۲ـ شمدیه قدر نوبتی کلمسه بو خصوصی آنجیق بوکی شاهده
اولنامشدر.

۳ـ شرایط حضرتلری بابه ۱۷/۸/۲۷ تاریخلی طوغری
قرارکاهنه بولنمقدر. ۱۶/۸/۲۷

بابه فهاتدانلر قلع رئیس

طاهر

A	4282
D	36
F	17

466

BELGE NO. 1751

Erkânı Harbiyei Umumiye Reisi Fevzi Paşa Hazretlerine

1. Başkumandan Paşa Hazretleri'nin bugün icra kılınan muayenesinde kaburga kemiklerinin bir danesinde kırık olduğu anlaşılmıştır.

2. Şimdiye kadar nöbet gelmemiş bir ihtilâtı andırır bir şey müşahede olunmamıştır.

3. Müşarünileyh hazretleri yarın 17/8/37 zevale doğru karargâhta bulunacaklardır.

16/8/37
Başkumandanlık Kalem Reisi
Kâzım

A Şube 16-8
1 S

Arşiv No. 1/4282
Dolap No. 17
Göz No. 4
Klasör No. 1027
Dosya No. 38 (61) yeni
Fihrist No. 17

467

968

BELGE NO. 1751

Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa Hazretleri'ne

1. Başkomutan Paşa Hazretleri'nin bugün yapılan muayenesinde, kaburga kemiklerinin bir tanesinde kırık olduğu anlaşılmıştır.
2. Şimdiye kadar nöbet gelmemiş, bir başka hastalığa dönüşmeyi andırır bir şey görülmemiştir.
3. Başkomutan Paşa Hazretleri yarın 17 Ağustos 1921 öğleye doğru karargâhta bulunacaklardır. 16 Ağustos 1921

Başkomutanlık Genel Sekreteri

Kâzım

A 1 nci Şube 16-8

S

Arşiv No. 1/4282
Dolap No. 17
Göz No. 4
Klasör No. 1027
Dosya No. 38 (61) yeni
Fihrist No. 17

469

470

Levazım Malıdır.

471

472

Fiyatı : 60 TL.